

Klæbu Historielag

Årsskrift 1999

Styrets sammensetning 1999

Leder:	Lars Braa	Styremedlem:	Randi M. Berg
Nestleder:	Marit Kleven	Varamedlem:	Kåre Gundersen
Sekretær:	Håvard Huseby	Varamedlem:	Ingrid Forseth
Kasserer:	John Lium	Varamedlem:	Anne Langland Bromseth

Hilsen fra styret

Om kort tid går vi inn i et nytt årtusen, - en stor begivenhet for alle som deler vår tidsregning.

Landet over vil det bli en gigantisk feiring hvor de enkelte kommuner er invitert til å delta i et felles kulturelt løft med tusenårsilden som et samlende symbol.

Vardetanning er kjent som et varselsystem for ufred i landet, men denne gang går vi motsatt veg og tenner varder for ønske om fred, fordragelighet og framgang for menneskeheten.

Tusenårsselskapet - Norge 2000 - som er stiftet for denne landsomfattende feiringen, har som sin visjon uttalt dette: «Vi skal bruke tusenårsskiftet til å gjøre Norge best mulig rustet til å møte forandringer ved at vi denne gang skal være mer opptatt av hva vi kan lære av andre, enn hva andre kan lære av oss.» I dette ligger en utfordring på det menneskelige plan, hvor en stiller seg ydmyk ovenfor andres tanker og ideér og senker terskelen for intoleranse i videste forstand.

Alt vi legger bak oss i tid blir historie og et viktig erfaringsgrunnlag å bygge videre på, både sosialt og kulturelt. I dette ligger en utfordring som Klæbu Historielag vil følge opp fortsatt, med møter, arrangementer av forskjellige slag samt invitere medlemmene i Historielaget til å framskape ny kunnskap i form av skrifter og bilder. Også det landskapet som vi opplever til daglig skjuler sikkert noe av vår historie.

Ellers vil styret takke redaksjonskomitéen for deres arbeid for Årsskriftet, og håper at leserne vil finne stoff av interesse.

GOD JUL OG GODT NYTTÅR!

Klæbu, oktober 1999.

Lars Braa

Leder for Klæbu Historielag

Forsidebilde:

Per Just Dragsten, f. 1884, kjører med okse. Bildet er fra cirka 1940. Småbruket Åsheim hadde hest langt før den tid. - Oksen fikk imidlertid tjene som drager mellom to hestekjøp.

Redaksjonskomitéen:

Fra venstre: Hans Henrik Solheim, Eva Kjelstad, Ingebjørg Forsberg, Marit Kleven og Edvin Grendstadbakk.
Foto: Harald Røstad.

*Det er hyggelig å være redaksjonskomité når bidragene bare strømmer på.
En hjertelig takk til alle som har vært med på å skrive årtusenets siste «Historieblad».
Vel møtt igjen i år 2000!*

Innhold:

s. 2	Lars Braa: Hilsen fra styret.	s. 16	Husmanden i Sjøbygden: Om å ha det langsomt
s. 4	Ole Haugum: Klæbu Historielag's sommertur	s. 18	Kåre Moen: Kongebrevet.
s. 5	Eva Kjeldstad: Dialektmagasinet en stor suksess	s. 20	Klipp fra avisa Nidaros
s. 6	Marit Bjørklime: Det hendte i mai 1940	s. 21	Reidar Forseth: Karl Engum - vår nabo i 12 år
s. 8	Eva Kjeldstad: Sankhansfeiringa på Teigen 1999	s. 22	Borghild Grendstad: Mitt første kinobesøk
s. 9	Borghild Høiås: Som griseoppkjøper rundt 1930	s. 23	Konfirmanter i 1929 og i 1899
s. 10	Birgit Sveen: Barnpia i Krokåm	s. 24	Vandring over Nessenmarka
s. 12	Ingeborg Kirkvold: Glimt fra en dagbok	s. 25	Kai Sørum: Sjøbygda på 1920- og 1930-tallet
s. 14	Asbjørn Husby: Barnegråten i Staggån	s. 27	Simen Tanemsmo: Historien om Jo (Jon) Fosshaue
s. 15	Othelius Fines Høiberg: Poståpneriene i Klæbu	s. 30	John Lium: En tro tjener
		s. 31	Svein Arne Fosbakken: Sommeren med Hauinn

KLÆBU HISTORIELAGS SOMMERTUR

Av Ole Haugum.

Det ser ut til at lagets sommerutflukt holder på å bli noe mange medlemmer ser fram til. I fjor gikk veien til fjellregionen, omfattende Gauldalen og Neadalen, og der vi blant annet ble invitert hjem til Liv Solfrid og Bård Ole Rolseth sin «gammelstuggu» på Fossan Gård i Tydal. Temaet for denne turen var general Armfeldts hærtog på 1700-tallet.

Sist sommer, nærmere bestemt lørdag den 14. august, gikk turen vestover - over fjorden - til Fosen. Hovedtema for dagen var havet og kysten som grunnlag for næring - og med all dens kultur. Med en av Klæburutas fine turbusser ble 43 personer plukket opp i bygda av klæbyggen Torbjørn Lium som stilte opp gratis for Historielaget på denne turen. - Enestående gjort! Klokket 9.30 var vi allerede på ferja Flakk-Rørvik. I et aldeles skjønt vær gikk turen over fjorden, etter noen kilometer var vi vel framme ved første stoppested i Stadsbygd.

Ved utløpet av Prestelva ligger en av Lofotfiskernes landingsplasser. Det er i dag museet «Kystens Arv» «Staværingen». Dette er et samarbeidsprosjekt mellom lokale krefter og Sør-Trøndelag fylke for å ivareta historien om kystkulturen. Her finnes en utstilling, verksteder samt en gammel stuebygning der det blant annet drives kaffeservering. Den mest kjente gjenstanden på museet er vel kopien av en ekte staværingsbåt, «Den siste viking» som første gang ble brukt under den store Trøndelagsutstillinga i 1930.

Etter en herlig kaffepause kjørte vi videre gjennom Stadsbygd/Rissa mot Kvithyll og saltvannsinnsjøen Botnen ved Sund. Vi så Fissgrenda som i 1978 ble rammet av århundrets største leirskred. Neste stopp kommer raskt, - og vi er på Reinskloster og i Johan Bojers verden. Her besøkte vi først Rein kirke som han ga til sin heimbygd. På den gamle storgården Rein like ved, kunne vi bese den gamle hovedbygningen med to låver fra 1866. Park med 600-700 år gamle asketrær, antagelig plantet av nonner. På samme gårdstun ruine av St. Andreas nonnekloster som hertug Skule Bårdson opprettet i år 1230-50. Dronning Margrete, Magnus Lagabøter og Fru Inger til Austråt er navn knyttet til Reinskloster. En 250 år gammel bygning på gården rommer Rissa

Bygdemuseum med 400 gjenstander. En flink omviser ga oss innsyn i denne flere hundre år gamle historien.

Kaffepause i Råkvåg.

Resten av dagen skulle tilbringes i Råkvåg. I det fine været fikk vi en fin opplevelse langs Stjørnfjorden hvor Eli Myhr fortalte om flere lokale steder. Råkvåg er kjent for sin sjarmerende bryggerrekke fra sildeperioden langs kysten. Stedet kan i de senere år skille med kulturelle godbiter som «Salteriet» og «Bryggeutstilling» med mer. Det var mange av oss som i løpet av et par timer besøkte disse stedene. Andre tok seg en titt på havna og/eller bare pratet og koste seg i sommerværet. Klokket 16.00 sto middagen ferdig på Bryggekaféen. En fortreffelig laksemiddag med tilhørende dessert og kaffe ble servert. Vel belåtnet bar det rett i bussen etterpå. Noen tok kanskje en hønneblund etter middagen, men de fleste var nok interessert i den vakre naturen over Haugsdal - Skaugdalen - Leira og til Rørvik fergehavn.

Mellom klokka 20.00 og 21.00 var alle tilbake til sine heimer igjen.

Leder Lars Braa takket på heimturen alle for en uforglemmelig dag sammen, og håpet at dette kunne bli en tradisjon i fremtiden.

DIALEKTMAGASINET PÅ GAMMELDANSENS DAG - EN STOR SUKSESS

Tekst og foto: Eva Kjelstad.

Fra venstre: John Lium, Martha Grendstad, Asbjørn Husby og Ingebjørg Forsberg hadde pokerfjes under hele dialektmagasinet. Thor Erik Jenstad var dommer og helt til høyre i bildet skimter vi programlederen, Arild Hoksnes.

PÅ DIALEKTEN

Gammeldansens Dag startet klokka 13.00 med gammeldans-pub. Her ble servert klubb, flesk og duppe, kaffe med lappkak', musikk og dans. Etter at ordfører Ivar Skei sto for den offisielle åpningen av Gammeldansens Dag senere på kvelden, samlet Dialektmagasinet med Tor Erik Jenstad publikum til en hyggelig stund med mange gamle ord og uttrykk fra Klæbu. Jenstad kan vi høre på radioen hver fredag med sitt dialektmagasin. I år som i fjor stilte han opp i Klæbu med dialektmagasin på det

Det kommer en dialektbok til dere begge, lovet Arild Hoksnes. Thor Erik kontrollerte at det stemte og Oddbjørg Valltin og Gunvor Ulseth gikk av med seieren denne gang.

Siste lørdag i kulturuka sto i gammeldansens tegn. Klæbu Toraderklubb og Søndre Trondhjems Spellmannslag gikk sammen om arrangementet «Gammeldansens Dag». Det var Harald Røstad som fikk idéen til dette arrangementet foran kulturuka i fjor, og Gammeldansens Dag var et faktum! Suksessen gjentok seg i år med mange danseglyde folk som danset etter livlige toner fra grupper og spellmannslag fra begge trøndelagsfylkene samt Jämtland. Dette arrangementet er ment å bli en tradisjon.

lokale plan. Et godt forberedt panel med Asbjørn Husby, John Lium, Martha Grendstad og Ingebjørg Forsberg hadde laget spørsmål for publikum med tre valgmuligheter til riktig svar. Krydret med danseinnslag av våre bosniske venner her i Klæbu og fra Levanger Spellmannslag, ga dette de frammøtte en trivelig kveldsstund.

Flott med innslag av dans fra Bosnia. Bare noen timer hadde de rukket å øve, men det gikk fint. De syntes det var moro å bli invitert og lovet å komme igjen ved en senere anledning.

DET HENDTE I MAI 1940

Av Marit Bjørklimark Grande.

I en gammel hyttebok fra Moavolden, kom jeg over noen linjer datert 27/5 1945. Forhistorien til dette husker jeg å ha blitt fortalt. Jeg var bare 5 år da dette hendte og naturlig nok ikke informert den gang. Etter at Hegra festning måtte overgi seg til tyskerne 5. mai 1940, fikk vi besøk av noen av de norske soldatene som hadde rømt derfra. Hvor mange det var, og hvorfor de havnet oppe ved Selbusjøen og søkte tilflukt hos oss, kan jeg ikke huske å ha fått noen forklaring på.

Vinteren 1940 var visst særdeles lang og kald, så isen lå på sjøen enda. Soldatene hadde med seg en god del våpen og ammunisjon. Dette var tungt å bære på, for de hadde vel tenkt seg over til

Sverige, og hadde en lang og hard marsj foran seg. Derfor besluttet de å legge igjen både noe våpen og ammunisjon.

Dette var farlige saker å ha liggende på gården i disse dager, så dette måtte snarest bringes i sikkerhet.

Min far, Ole Bjørklimark, og min fetter Eskild Bjørklimark hadde straks planen klar. Det tok ikke lang tid før de var på vei over sjøen i retning Moavolden. Og det var visst i siste liten.

Min mor fortalte at hun sto og fulgte med dem med øynene til de forsvant inn i skogen ved Vikalandet. De var ikke før ute av syne før hun oppdaget tyskere nede i veien. Tyskernes ærend var husundersøkelse. Jeg tenker meg mor var ganske skjelveen en stund etterpå. Hadde tyskerne vært en halv time tidligere så hadde det antagelig ikke sett så lyst ut.

Turen inn til Moavolden gikk visstnok greit. Våpen og ammunisjon ble forsvarlig gjemt, jeg tror de gjemte det under gulvplankene.

I følge hytteboka ble sakene hentet tilbake den 27/5 1945 av Eskild Bjørklimark og John Aas og senere overlevert lensmannen.

Forts.

Bildet viser Moavolden i 1939.

KLÆBU HISTORIELAG

takker Offset-Trykk Trondheim AS for alltid samme gode service i forbindelse med trykking av Årsskriftet.

Redaksjonen.

Fra Hytteboka på Moavolden

24/5-1945.

Kom hit igårkveld i halv-
nue tia. Reiser nå mer igjenn kl. 8.
Vi har som erend å hente heim
en del geværer som vi har hatt
gjemt her i 5 år. Geværene (4 stk.)
er i fin-fin stand. Amunisjonsen
likessa. - Skulde bare vært 11000
og treft det tyske sikkerhetspoliti som
brant seg inn her flere ganger for
å lete etter radio og våben m.m.
Men vi norske lærte dem ganske
bra, ser det ut for.

Været er strålende fint. Var
en del kald i natt, da vollen var
kvitrimt da vi slo op i dag.

Takk for oss!

Johnnes . Eskild Bjørklinnark.

HAR DU HUSKET Å KJØPE KALENDEREN VÅR?

KALENDER
FOR ÅR

2000

Utgitt av Klæbu Historielag

For å markere det nye tusenåret har Historielaget utarbeidet denne bygdekalendarer med bilder fra gamle dager.

Klæbu skildres her i et historisk spill der tidstypiske hendelser, miljøer, klesdrakter, arbeidsmetoder med mer åpner dora mot gårdsdagen.

Det er også lagt inn gamle ordtak og uttrykk fra bygda.

Kalenderen koster kr. 50,- og finnes å kjøpe i Klæbu Sparebank eller etter henvendelse til styret for Historielaget.

GODT NYTT TUSENÅR!

Arbeidskomiteén har bestått av
Ingebjørg Forsberg
Asbjørn Husby
Marit Kleven

ST.HANS-FEIRINGA PÅ TEIGEN...

ANNO DOMINÓ 1999

Tekst og fotos: Eva Kjeldstad.

Over 100 besøkende gjestet Teigen da Klæbu Historielag inviterte til St.hans-feiring. Festen startet med at sommeren ble båret inn. Med blomsterkrans rundt halsen og en lja på skuldra som også var prydet med St.hans-blomster, holdt lagets leder Lars Braa, tale til sommeren.

Leder i Klæbu Historielag, Lars Braa, holdt tale til sommeren, mens fruen i hvitt, Ingebjørg Forsberg, (som for øvrig er redaktør i historiebladet) er på veg inn i matstua for å ta et overblikk over vassgrautkokinga.

Det ble nok for kort denne gang, men Lars Nordtiller tok sats og fikk inn et skikkelig kast med 50-litersspannet fra gamle Klæbu meieri. Helt til venstre skimter vi årets vinner av det lengste kastet: Haldor Buan Grendstad.

TILLER HISTORIELAG

Spesielt innbudt var Tiller Historielag. De møtte mannsterke opp, men også «Tillerkjærringa'n» koste seg med vassgraut og siropsøye. De var nok spente på hvem som gikk av med seieren i meierispannkastinga, for Klæbu Historielag hadde utfordret Tiller Historielag til konkurranse. Det ble seier til hjemmelaget denne gang, med skarve 60 centimeter. Prisen, en flunkende ny melkebøtte av zink, hadde tillerkara'n kjøpt inn. Den må vinnes tre år på rad, før noen får den til odel og eie.

KJØKKENPIKENE BLE BÅDE SVETT OG VARM

At vassgrøten skulle få slike bein å gå på, var likevel ikke helt forventet, men Gunhild Gundersen kokte kasserolle på kasserolle, og vant nesten ikke med den sultne invasjon av besøk i matstua. Marit Kleven og Randi Berg sto bak disken og solgte så svetten rant. Med store porsjoner vassgrøt med sirup, gikk folket ut på gressvollen for å nyte denne retten i sola. Etterpå så vi samme folket komme med kaffe og lappkak' med trollkrem. Lappkaka stekte Birgith Sveen og Hjordis Grendstadbakk i hovedlåna, etter gammel oppskrift fra Grendstadsetra.

BÅL - TREKKSPILL - SEKKELØP og HÅSSÅSIG

Det ble liksom litt for ensomt for de som ville steike pølse på bålet nede ved sjøkanten, og ikke mange sjelene var å se der nede. Vi savnet også den gamle danseplatten, for vi fikk som det seg hør og bør en St.hans-aften, servert trekkspillmusikk. Det sto Georg Sveen for, og gitaristen Peder Aune kompet. Grethe og Eli fra «Håssåsig» bidro med noen av teaterlagets jubelende tekster.

Sekkeløp var det også, så Klæbu Historielag hadde fått med det meste. Damen bak ideen om gammelmat lovt å stille med noe annet fra «Bestemors Kjøkken» neste år, så da får vi håpe at Sankthans-feiringa på Teigen blir en tradisjon for oss.

Birgit Sveen steker lappkak' mens Hjordis Grendstadbakk ser ut på folkehopen som venter på servering.

«Skal det være noe for vi stenger?» Ola Buan Grendstad og Anders Solli hadde litt smågodt å by på. Vekta var innstilt, så det var bare å forlange.

SOM GRISEOPPKJØPER RUNDT 1930

Av Borghild Høiås.

Jeg ble født på Bergsli ved Brøttem i 1922 som nest yngst av ni søsken. Foreldrene våre hadde en jordlapp såpass stor at den fødte to kyr. Noen høner og et par griser hørte også til matauket. Grisungene ble kjøpt tidlig på våren slik at de skulle være slakteferdige til jul.

I min barndom var det en selvfølge at ungene skulle hjelpe til etter evne. Vi ble derfor tidlig satt til å utføre diverse sysler og gå ærender.

En vårdag, det må ha vært før 1930, fikk min fire år eldre søster Målfrid og jeg i oppgave å gå «nerri bygda» for å hente to grisunger hos Jens Halseth. Med kjøpesummen knyttet inn i et tørklesnipp og ei sponkorg med lokk til å frakte grisene i, ga vi oss ivei over Ståggån.

Vel framme i Halseth tok Jens imot oss. Grisungene var bare to uker gamle og selgeren hjalp oss å få dem ned i korga. Særlig samarbeidsvillige var ikke de små livene, så Jens måtte hjelpe oss med å knyte fast lokket ordentlig.

Målfrid og jeg var naturligvis sultne etter den lange fotturen fra Sjøbygda, men da vi ble spurt om vi ville ha mat, takket vi nei. Grunnen var at det følte flaut å si noe annet. Mor hadde prenta i oss barn at vi skulle oppføre oss pent, være vare om noen bød oss på ett eller annet. Til god oppførsel hørte at man nesten skulle trues til bords når man var borte hos andre.

I den forbindelse må jeg først få fortelle om en senere hendelse. Min yngre bror Frits og jeg ble sendt til Claus Brøttem for å betale høy som far hadde hentet der. Da dette var gjort ville Gitta

(f. 1879) at vi skulle sette oss. Siden kom hun med hvert sitt glass melk og et digert kakefat som vi skulle forsyne oss fra. Problemet var imidlertid at mor hadde sagt at vi barn ikke måtte ta mer enn en kake når noen strakte fram et fat. (Sikkert mente hun en kake ad gangen, men jeg tolket dette bokstavelig.)

Jeg klarte å overholde mors formaninger til tross for Gittas oppfordringer om å spise. Men for Frits brast det. Han tok to. Men da skammet jeg meg fælt og sparket ham på leggen.

Etterpå var jeg rask til å takke for oss, for hadde Gitta lykkes å friste oss med flere av de gode kakene sine hadde det vært en skandale, synes jeg. Men Frits var i fullt opprør. Ved brua over Bekkdalsbekken forsøkte han puffe meg uti, så jeg fikk springe alt jeg maktet for å komme unna straffen.

Men som sultne griseoppkjøpere i Halseth, luktet den godmodige Jens lunta. «Det går itj an at de ska lægge te åt Ståggåa uta mat,» sa han og beordret tausa Ellen til å finne frem på bordet.

Etter at vi hadde fått mat, tok vi korga med grisungene i og bega oss hjemover. Veien gikk den gang bakom Klæbu Pleiehjem, forbi Håggån og barndoms-hjemmet til Hermann Tilseth før den kom fram ved Hausaga.

Jeg husker ikke i detalje hvordan denne transporten forløpte. Bare at det holdt på å slutte i katastrofe etter bare noen hundre meter. Jens Halseth hadde, i all sin velmening, ikke lyktes å binde fast lokket på sponkorga godt nok, for nede ved Hermann Tilseth hoppet en av grisungene ut og satte avsted. Målfrid løp etter mens jeg ble stående igjen med korga.

Hermann hadde uthuset sitt, med dithørende do, stående ved bekkefaret. Og sikkert var det av rent praktiske grunner som han hadde satt dette etablissementet på høye stolper aldeles i kanten av Håggåbekken.

Målfrid, som var eldst av oss, følte vel at hun hadde hovedansvaret for befraktingen av grisungen og løp te fortvilet etter rømlingen.

Men grisen var raskere. Da den forsvant under uthuset til Hermann, så jeg den som evig fortapt og begynte å gråte. Det ble ingen annen råd enn at Målfrid måtte krype inn mellom stolpene, og der lyktes hun til sist å fange den. Hvordan hun så ut i klærne og på kroppen etterpå, er vel ikke så vanskelig å forestille seg.

I alt dette oppstyret hadde grisunge nummer to kommet seg ut av sponkorga. Men den fikk vi fatt på før den kom i dekning under Hermann sitt hemmelighus. Resten av transporten må ha gått bra, for jeg kan ikke huske noe spesielt fra vandringsen over Ståggån og hjem. Men begge gråt vi, både av skrekk og lettelse. Hva en grisunge kostet på den tiden har jeg glemt. Men hadde vi ikke fått fatt på rømlingene våre, så hadde dette vært en katastrofe for en barnefamilie på den tiden.

BARNPIA I KROKÅM

Av Birgit Sveen.

For oss som ikke hadde gårdsbruk, var det spesielt dårlig med mat i krigsårene. Derfor var det mange som mer enn gjerne tok seg arbeid på en bondegård.

Sommeren 1943 var jeg blitt konfirmert, men en jente på 14 år var naturligvis lite etterspurt som arbeidskraft. Men en dag da mor var i byen traff hun Kalle og Gunvor Krokum som nevnte at de var oppradd for barnepike. Dermed fikk jeg min første ansettelse.

I Krokåm var det yrende liv. Foruten barna Arnt på 4 1/2 år, Berit på 1 1/2 år og Ole på 7 måneder fanns drengene Bernt Rønningen og Henry Sellesbakk. Gurina Aftret var taus. Hun kom for øvrig til å tjene der i mer enn femti år. Dessuten var Hanna og Kristine Holm ofte der og hjalp til med forekommende arbeid.

Dette var som sagt midt under brennende verdenskrig. Noe som etter hvert forundret meg var at det ofte kom en masse mennesker på besøk til Krokåm. Disse kom på kveldene og forsvant etter ei stund opp trappa til mørkeloftet. Jeg husker ikke hvem alle disse var, men Reidar Nordset-rønning var en flittig gjest. Likeså legene Gilje og Gilså som hadde hytter i nærheten.

En kveld da Gunvor og jeg som vanlig ble sittende igjen alene på kjøkkenet, sa hun: «Gå opp på mørkeloftet, du også...». I ettertid har jeg pønsket mye over at de torde innvie meg, en jentunge, i hemmelighetene sine. For på mørkeloftet hadde de gjemt en radio, og rundt den satt folk på tre-kasser og lyttet spent. Enn i dag kan jeg høre for meg radioens «dunk, dunk, dunk» før vi endelig fikk høre stemmen til Richard Herman fra London.

I Krokåm hadde de en stor, stygg hund på den tiden. Den varslet fra når det kom folk til gårds. Allikevel ble det utrygt å ha radioen på mørkeloftet, for husransakelsene begynte å dugge tett. Derfor ble den flyttet til et hål i veggen inne i stallen. Jeg var naturligvis for ung til å fatte vidden av det motstandsarbeid som foregikk, men hadde fått beskjed om ikke å yppe noe til noen. Men i dag synes jeg nok at de tok store sjanser. En dag sa Kalle Krokum til meg: «Ta sykkelen og kjør det forreste du kan til Korsen og si til

Olaf Rønningen at han skal komme og slakte kalven straks». Det var en underlig beskjed, for jeg hadde ikke hørt snakk om noen slakting. Men jeg syklet av sted det forreste jeg kunne.

Olaf sto med bar overkropp på kjøkkenet og vaske seg da jeg kom. Det er merkelig å tenke på de små detaljer som satte seg fast i hukommelsen: Olaf Rønningen med bar overkropp foran vaskestativet som fatet hang i, såpekoppen i en metallring under. Jeg stotret fram ærendet hvorpå Olaf kastet seg rundt i en hast. Straks etterpå så jeg ham fyke av gårde på sykkelen med den uknepte skjorta flagrende i vinden.

Fra Krokåm dro han siden - sammen med noen andre karer - opp i skogen der de hadde en radiosender gjemt. På kvelden kunne vi høre Richard Herman fra radioen i stallveggen: «Blåfjell kaller... Blåfjell kaller...» samt bekrefteelse på at meldingen som var blitt sendt hadde kommet fram.

Ved et senere tilfelle spente Olaf Krokum hesten for slaen og ba meg kjøre til Bostadgrenda med et brev. Det var vinter, hålke og bekkmørkt. Jeg husker ikke hvem som skulle ha dette brevet, men jeg kjørte til Solem så det må ha vært en av karene Fiskvik. Brevet ble overlevert i ly av mørkret. Siden fikk jeg problemer med å snu ekvipasjen, for jeg hadde aldri kjørt hest alene før. - Men alt gikk bra. Jeg møtte ingen hverken på vei dit eller hjem. Og et barn hadde vel ingen mistenkt for illegal virksomhet allikevel.

Kraftstasjonen i Svean tilhørte de plasser som var strengt bevoktet under krigen. På begge sider sto det bevæpnede vakter. Alle som passerte måtte vise passerseddel. På den tiden var veien over Ståggån så dårlig at vi ofte syklet omveien over Hyttfossen og Lappen.

En helg, da jeg skulle ha fri fra barnepikejobben, kom Olaf Krokum med nok et brev som skulle til Bostadgrenda. Det tok jeg like så godt med meg hjem til Teigen. På søndag skulle jeg sykle tilbake til Krokåm og tok veien over Lappen.

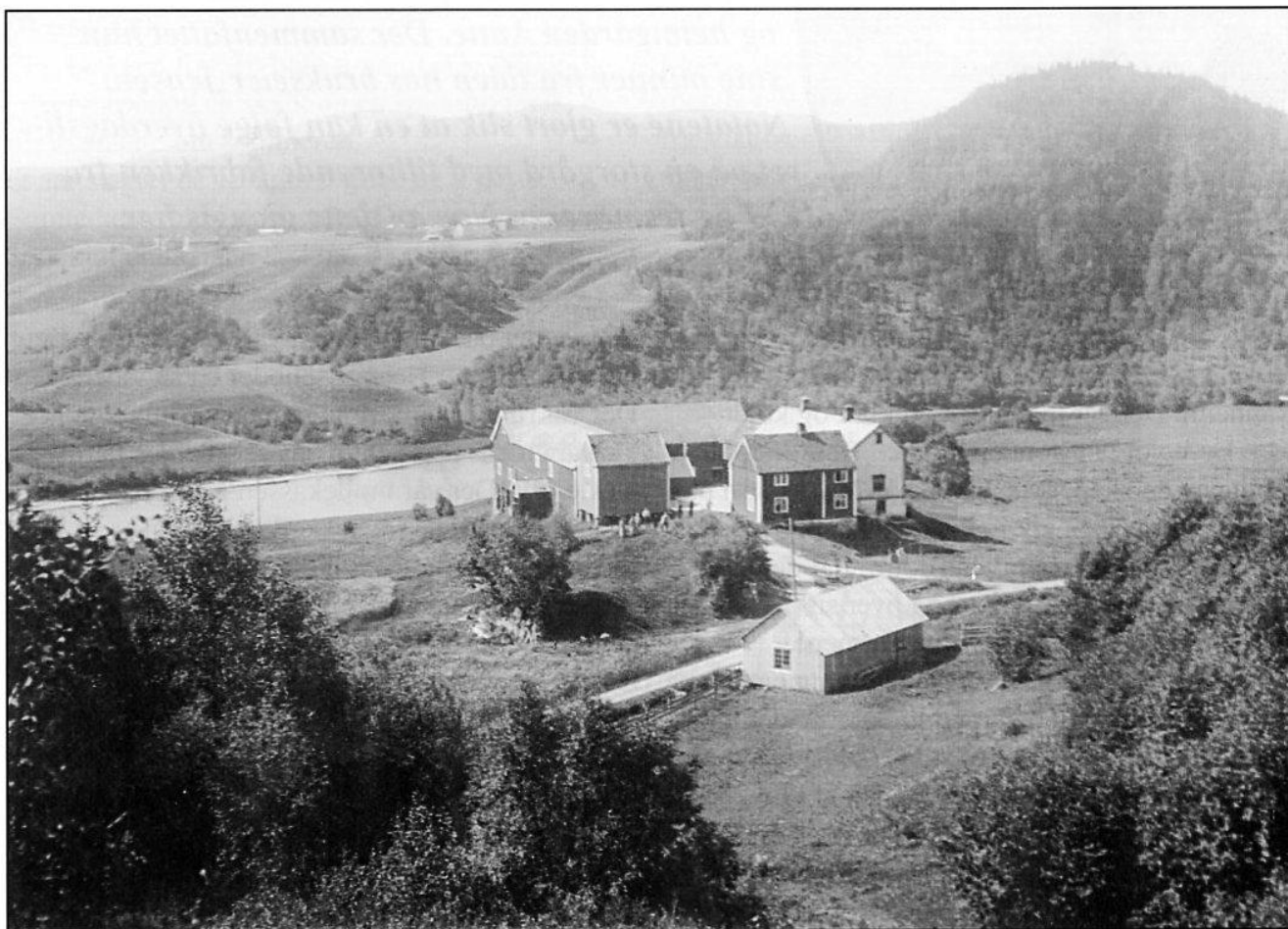

Hvis jeg ble stoppet av tyskere skulle jeg si at jeg var på vei til kirka. Derfor ble jeg utstyrt med salmebok der brevet ble stukket inn mellom bladene. Av min søster hadde jeg tidligere fått en skulderveske. I den ble salmeboka og et og annet småtteri lagt.

Ved Svean ble jeg stoppet av en hop bevæpnede tyskere som hadde en nordmann med seg. På spørsmål om hvor jeg skulle, svarte jeg slik jeg hadde blitt tilsagt. Jeg syntes at det tok en evighet innen de hadde bestemt seg for å la meg dra videre. For å overbevise dem tok jeg opp salmeboka og viste den frem. Skjelvende av skrekk fikk jeg omsider fortsette.

Vi som hadde mulighet til å lytte på radio fra London, forsto at freden var nær i mai 1945. De siste krigsdagene kom nok også radioene fram i lyset. Jeg husker at Gunvor Krokum og jeg satt på kjøkkenet da nyheten om kapitulasjonen kom. «Spring ut og ring i supklokka», sa hun. Og jeg løp av sted og dro og dro i reipet. Folket som var ute og arbeidet kom springene til gårds. Snart kunne vi høre supklokkene ringe fra både Tanem, Aune og andre gårder. Til sist stemte kirkeklokkene inn. - Det var fred i Norge.

Mange undrer vel på hvordan jeg skjøttet jobben som barnepike. Men det får en yngre generasjon Krokum fortelle om.

Gården Krokum.

STØTT VÅRE ANNONSØRER

GLIMT FRA EN DAGBOK

Skrevet av Ingeborg Kirkvold

Ingeborg Kirkvold ble født på gården Aune (Guttusten) i 1850. 27 år gammel fikk hun tjeneste som husbestyrerinne hos brukseier Lauritz Jensen og hans kone Amelie på Ranheim.

Der kom hun til å bli hele sitt yrkesvirksomme liv. 60 år gammel giftet hun seg med Jens Kirkvold fra Tydal. Mannen var også trotjener hos samme brukseier. Etter cirka tyve års ekteskap ble Ingeborg enke. Hun flyttet da tilbake til Klæbu og heimgården Aune. Der sammenfattet hun sine minner fra tiden hos brukseier Jensen. Notatene er gjort slik at en kan følge hverdagslivet på en storgård med tilhørende fabrikken fra 1877 og fremover. - Noe av dette gjengis her. Ingeborg Kirkvold døde i 1945.

Aar 1877 den

1. oktober kom jeg til

Ranheim. Det var mandag med klart og kaldt vær. De holdt paa at ta op poteter. Det første jeg mødte av herskapet var Jakob paa Marits arm paa Klokkestuen, - jeg gikk jo kjøkkenveien. Senere kom Tup og Lina (familiens døtre) ind og betragede mig. De sprang omkring i hver sit blaa og graa strikketørklæ bundet under armene.

Jeg sat paa dækketøikisten da ungdommene kom ind, da vor nuværende branddirektør, under kampen for tilværelsen kom til at sparke en tap ut af vinankeret, som laa paa andre siden af klokken, hvorfor han paa stedet fikk en øredask af sin mor. Og jeg fikk fat i tappet og fikk sat den paa plads igjen. Derfor er det kanskje jeg senere har faat adskillige flasker vin af manden.

Saa fikk jeg støte hæggebær i messingmorteren. Marmormorteren skulde ikke brukes til bær. Messingmorteren hadde sin plads i hjørneskapet til gaarden i undre afdeling, hvor ogsaa hverdags-servicet var. I øvre del var melkeringene til forkjøkkenet og noget flatbrød, ja, melkebunkene var nu bare der om sommeren.

Det andre hjørneskapet indeholdt vel mest krukker og store fat, både fulde og tomme. Det største

skapet, det paa langveggen, var det festligste og innholdsrikeste. Hele grisehoder og så videre.

Der var rum for smørtrauet med en stor smørkjerne i mens den ventet paa at arbeides færdig næste dag. Der var møllekassen og melkekassen og skrinet med de tre sukkerkopper i hver sit rum. Og sukker (sto) ti indre høit op i hyldene saa ikke alle kunde naa dem. Der var lodvækten med mæssingskaalene og meget andet.

Utover høsten naar slagtingen begyndte, blev der ogsaa efter hvert noget at gjemme i skapene foruten de store saltebaljer paa smalloftet og hyldene og det store bord der oppe. Hvetemelet stod ogsaa deroppe, nummer en og to i hver sin foustage, hjemmeavlet. Med hjemmeavlingen blev det senere slut med. Det øvrige mel var paa mellemloftet i store kister.

Klokken fem begynte dagen. Matklokken ringte og arbeidet begyndte. Alle fikk kaffe, men bare stalddrengen og fjøsfolkene fikk et stykke mat til. Senere ble det til at alle fikk en brødsleve til kaffen. Endnu lit senere ble det ogsaa begyndt klokken seks, men frokosten var fremdeles klokken syv med en halv time grøt og melk. Grøten i store fælles fat, melken - en halv liter til hver. Bestandig godt spisset byggmel til kokemel.

Middag klokken elleve med en time om vinteren og to om sommeren. Kjøtt søndag og torsdag. Tirsdag og fredag var det forskjellig; fisk, lap-skaus, spekemat, sylte, pølse ettersom det passet. Men mandag, onsdag og lørdag spekesild. En undtagelse kunde det være naar der var slagtet hest og stekt bif. Saa fik de vælge, og lærte sig at sette pris på den, likesaa aal som kunde komme med vognkistelæs om morgenen lærte de sig at værdesætte. Den (ålen) var omtrent usælgelig den tid. Lidt gik til Sverige efter at jernbanen kom, men her i byen prøvde de forgjæves. Kjøtt og spekemat var skiftet (porsjonert) paa tallerk-nene til hver, ellers fælles. Eftermiddagskaffe bare søndager. Naar der var vaskekoner fik de og pikerne kaffe.

Non klokken fire, en halv time med to tykke smørrebrød, og en skalk og en spilkum melk. Klokken åtte om sommeren.

Et aar slagtet de 13 kjør, 9 grise og 4 heste. Gamle heste blev aldri solgt. Det var uvant med hestekjøtt enda, men de kom til at like det. Til spekekjøtt, spekepølse og bif var det fortrinlig. Kjøttkaker ogsaa. Men saltet og kokt var det ikke saa godt. Kraften var heller ikke førsteklases.

Men alt affald, siderne med, ble kokt til grisene. Og alle ben gjemt til stampa.

Over alt i huset bruktes taglys af forsiktighets-hensyn. De var mere ræd for lamper. Paa snek-kerloftet stod kallene med et lys paa hver høvel-benk alle fire, og det av de tykkeste. Til lykterne blev det støpt korte. Jeg tror dog at skredde og skomaker efterhaanden fik lampe.

Ogsaa på møllene og stivelsesfabrikken var der bare lys, men paa sagen fik de med tiden lampe. Fra min barndom på Aune i Klæbu husker jeg «Kruthøle», nu Forsøket. Og «forsøket» maa ha lyktes, for alle bygder omkring maler jo der end-nu.

Vikelven hadde alltid vand. I tørre vintre kom folk langveis fra for at faa malt. Endog fra Lexviken og Frosta. Jeg har ogsaa hørt at de kom roende over fjorden og hentet vand paa kagger fra Vikelven. Det var vist 1901 enda, de kjørte vand fra Vikelven baade Dævle og Tungen.

Historielaget takker Olaug Aune
som lånte ut materialet.

DA JEG STOPPET DEN TYSKE WEHRMACHT

Av Marit Kleven.

Etterjulsvinteren 1941.

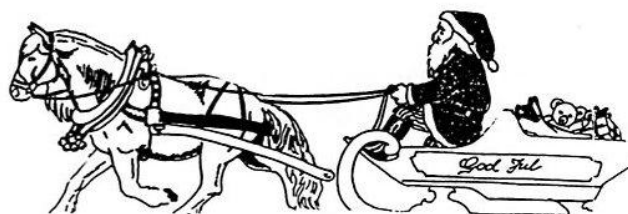
- Jeg var knapt 9 år gammel og fikk en ulidelig tannpine. Til sist måtte vi dra til distriktslege Maske på Heimdal, som ogsaa fungerte som tann-trekker.

Far kjørte med hest og slede, men vi måtte ta inn på Kvenild, da veien var sperret av en tysk manø-ver med kanoner og annet skyts. De drev og skaut over Gaulosen.

Hesten ble satt på stallen og vi satt inne hos fol-ket på Kvenild og venta på å komme videre. En tysk offiser kom inn, og kona på gården sa til ham at de burde skamme seg som sperret veien så man ikke kunne komme til lege med et sykt barn.

Offiseren gikk ut og kom tilbake etter ei kort stund og sa at nå kunne vi kjøre. Da hadde de måkt bort snøen og kjørt til side kanonene så vi kunne passere. Soldatene sto og vinket til meg, men jeg ville ikke vinke til tyskere.

Artig å tenke på i ettertid at jeg stoppa en hel tyskmanøver på grunn av tannpine.

BARNEGRÅTEN I STÅGGÅN

Av Asbjørn Husby.

**Året var 1892. Edvard Husby hadde handlet en hest i Dragsten.
Denne dro han for å hente en dag i september.**

Etter at arbeidsdagen var slutt, gikk han den lange veien over Ståggån og til Dragsten i Selbu. Han kom vel fram, og det ble pratet en del over matbodel og kaffekoppene. Dragstingene var godt kjent på Husby. Det var vanlig at de var innom gården og tok seg en kvil etter å ha gått fra Dragsten og over Ståggån.

Dragstgrenda var jo en del av Klæbu fram til 1867 når det gjaldt den verdslige administrasjonen. Nu ville de gjerne høre nytt om felles kjente og andre tiender. Praten gikk derfor livlig rundt bordet. Men det begynte å regne og det mørknet fort. Veien mellom Nettet og Dragsten var da som nu i dårlig forfatning. Den var nærmest som en kronglete sti. Dragstingene frarådte Edvard å ta på heimvei, og mente at han måtte overnatte. Tidlig neste morgen la Edvard i vei heimover med den nye hesten. Regnet hadde forlengst gitt seg, og det tegnet til å bli en fin dag. Han satt på hesten og smådøste fram over Vinsmyra der han kunne se skodda stige fra lokene og danne en trolsk stemning. Her gikk den gamle pilegrimsleia fra Jämtland, nedover Tydalen, gjennom Selbu, ut mot Teigen og videre fram til Nidaros. Edwards tanker gikk til disse vandrerne og hva som kunne ha skjedd med mange av dem. Flere hadde sikkert verdier på seg. Mange kunne ha blitt ranet, drept og fått sin siste hvile i de botnløse myrhullene.

Mens han satt der i egne tanker og gynget fram på hesteryggen syntes han plutselig å høre barnegråt. Var det tuftene i Tuftstuggu på toppen av Ståggån som ville gjøre ham et puss med sine spillopper og andre påfunn?

Edvard bandt hesten i et tre ved veien og gikk oppover lia. Der fant han en pike, Ovedie Strand. Hun var født i 1887 og var ved dette tilfelle 5 år gammel. Foreldrene, Petter Ellingsen Strand fra Trondhjem og kona Oline Olsdatter, bodde på denne tida i Husbytrøa. Edvard stusset sikkert litt over hvordan 5-åringen kunne befinne seg alene oppe i lia ovenfor Vindsmyra denne høstdagen. Men forklaringen var nok den at jenta hadde vært ute og lekt i skogen bakom Husbytrøa og siden ikke funnet veien tilbake. Isteden må hun ha trasket 2-3 kilometer over Ståggån og siden tatt av veien nedenfor Vindsmyra i håp om å finne hjem. Edvard løftet jenta opp på hesteryggen og brakte henne med seg ned til Husbytrøa, til stor glede og lettelse for foreldrene som savnet jenta og tenkte å sette igang leteaksjon.

Ovedie kom til å bli klæbygg i mange år. I 1908 giftet hun seg med Martin Johansen Hammerfjeld fra Børsa. De bosatte seg på Torp og fikk samme året sønnen Petter. Familien flyttet senere til Trondhjem.

DAMER OG SNUS

Fra «Kunsten at kunde optræde i fint Selskab» 1908:

«Høflighed fordrer, at hvis man snuser, man da byder de nærmest staaende Herrer en Pris, inden man selv tager en. Damer maa man aldrig byde en Pris, selv om man ved, at de benytter Snus. Naar en Herre, namngivelig en Ven, byder os paa en Pris Snus, kræver Høflighed, at vi mottager den, selv om vi ogsaa ikke snuser. Man kaster heller den modtagne Snus ubemærket bort, end man afviser den». Kilde: «Norsk utakt».

POSTÅPNERIENE I KLÆBU

Av Othelius Fines Høiberg

Her får Olaug Lovise Hallan avskjedsgave ved oppnådd aldersgrense (67 år). Gaven, en primstav formet som en dobbel lysestake, overrekkes av postmester Neergard i slutten av august 1973.

Den første poståpner i Klæbu (i følge Klæbu Historielags Årskrift 1995, side 29) var Ove Carlsen Bugge (1822-1904). Han var også lærer ved Klæbu seminar. Han holdt på som poståpner til hans datter, Albertine Bugge ble ansatt som poståpnerske i 1893 på Øvre Halseth, hvor hun også drev en li-

Julekort fra 1919. Frimerket kostet 3 øre.

ten handel. Postkontoret ble deretter flyttet til Skarpsno. Der var det kombinert butikk og poståpneri. Poståpner var Ole Halseth. Senere flyttet postkontoret til Østby, eiere Karen og Ole Roan. Der var det ca. 1 år. I høsten 1935 flyttet postkontoret til eiendommen Heimtun, gnr. 21, bnr. 17, parsell av Prestegården, adresse Hesteskoen 1C, som i dag går under benevnelsen Gammelposthuset blant eldre klæbygger. Olaug Lovise Hallan (født Fines) ble ansatt som poståpnerske i Klæbu 1. februar 1934. Hun gikk av med pensjon i august 1973 i en alder av 67 år. Hun var poståpnerske i Klæbu i 39 år. Det siste året av hennes tjenestetid holdt postkontoret til i et tilbygg til Klæbu Sparebanks nye bygg i Klæbu sentrum.

Det kan nevnes at Olaug Lovise Hallan måtte betale et depositum på kr. 1500,- som kausjon for poståpnerstillingen til Postverket. Olaug Lovise Hallan døde bare 2 1/2 år etter at hun gikk av med pensjon. Hun ble nesten 70 år gammel. Kirsten Rask fra Gamvik i Finnmark tok over poståpnerstillingen etter Olaug Hallan. I dag holder postkontoret til i store og fine lokaler i tilbygg til Prix, Klæbu sentrum (tidligere Trondos).

Poståpner i dag er Randi Tamlag fra Hauge i Dalane.

OM Å HA DET LANGSAMT

Av Husmanden i Sjøbygden

Husmanden har det langsomt. Når sammårn ha ferre e d'tj my følk å sjå. På Måssåhauga ha d'tj verre e meinnesj sea olførarn va hér og villa ha Husmanden te å fløtt neppå Nordalstunet. Og det va strakst ætte jarn-neiten. Så vesst bli det langsam.

Men kerr ment olførarn med å villa fløtt Husmanden frå Måssåhauga? Og kerr ment 'n med å sett hér på ve'kassa og snakk om «service, personlig hygiene» og hjelp med reinhaille? Han

mått nå vel sjå at Husmanden grægd sæ godt elein. For gølvvet va nysopa da 'n kom, og spøttkoppen og skollobøtta va itj mer einn hælvsuill. Og på snakk om «service» så ha Husmanden sagt det før; - det e trångt nok læll på Måssåhauga om 'n itj ska dråggås med slekt inni husåm.

Men hainn ha det vel kanskje langsam sjøl, olførarn. For det e itj sekkert at det fær så mang og dåkkå i dørråm heim hos hainnåm heill. Dæffor jol 'n sæ vel e ærend åt Sjøbygden.

Forræssen e d'tj så sekkert at det e så frakt med 'ám, skjönt 'n sjer ovelag fresk og falau ut. Du ska gjærn sjá at n' itj e sápass at 'n e gótte vask sæ på rygga sjøl eill ta ei bartuggu og skur tå kammersgólve heim hos sæ. For Husmanden ha mærtt at det kainn várrá sá øms med de øngrám no te dags. Og da truddj vel olfórarn at det va lik gæli, om itj vær, med Husmanden.

- Nei, det bli itj flóttá náinn stass.

Men no te dags e det mang som sett og har det langsamt. Dæffor ha somm orna sæ samboar. Og det e itj fritt for at Husmanden ha pónsa på det sámmá. Men hér 'pi Sjøbygden e d'tj e kvinnfólk á fá ti ætte at dæm slutta ha tause på gálám.

På Mássáhauga ha det ailler verre e kvinnfólk.

Husmanden ha tókt at det ha verre bærre prakket og møa med slekt. Men når 'n rætt teinte ætte sá e det kanskje itj sá domt læll. For det e nå mær-kele med kvinnfólkarbe'. Det vises leksom itj når det bli gjort. Det e bærre når det itj bli gjort at det vises.

Reint ut sagt sá ha Husmanden læng tænkt á stryk ni blankbygda på gammeldains for á prober og fá sæ ti ein luggum samboar. Det ha bærre itj vertte. For sámmárs dag e d'tj ti'a. Og når haus-ten kjæm flótte dæm klokka. Dan bli sá stótt at 'n vinn itj ta fram barberkniven og rákká sæ me det e ljóst. Sea lyt 'n fárrá i lampskjennet og leit ætte go'loktsápa, laussneppen og krággáknappen. Husmanden ha kviddj sæ for slekt.

Men om tossdan, meá Husmanden låg i firafotám uti spisskammerset og hill på og jol rein dinn sist musfeilla, sto det plussele e kvinnfólk på dør-stokka på Mássáhauga. Det va e søye nætt fórtj. Ho arbet ni Herredshuset ho óg, og va på «hjem-mebesøk» hos pangsjonistám i Sjøbygden, kuinn a fortæl. - Husmanden truddj nå kerr 'n villa om det. Det va vel snarar són at olfórarn ha ferre ni Herredshuset og skrytt tå gjæstfriheiten på Mássáhauga, skjönt 'n sjøl itj villa ha kortje saup eill hyllkak da 'n vart bódde. Men hainn villa vel itj várra deinn som fór og át fattigfólk tu husám. Men på snakk om fattigfólk. Dæm kainn itj ha det sá frakt med pængám dæm som arbe ni Herredshuset heill. For kvinnfólket som kóm va russj skrinng og beinbær. Men ovelag pen og trivele va a. Husmanden kósta báset tå ein knakk, sápass at ho fekk sætt sæ.

Ho va dryg te á grávvá og spør. Men det plá

kvinnfólk várrá. -

Kelles ha Husmanden det med hælzáinn? Va d'tj kalt på

Mássáhauga vinters dag? Vart det nå skikk med mata for ein

einsle kar? Einn kle-

vasken? Va d'tj stussle og bo elein...? Der lokta Husmanden lointa! Det hér va ei som ha det

langsamt, det óg. Ærendet hinna va rætt og slætt á fá tjyvglan på ein mole samboar. Og koffár itj?

- Men da a bau te at Husmanden kuinn fá kámmá ni blankbygda og bad sæ, va det bærre á sei som det va: Ætte som d'tj va mer einn hælainna mána att te jul sá va d'tj behøvele. Ein kainn heill på sá 'n får vatn ti kroppa om 'n fær og dássá for my. Og det forsto fórtja. For det ság Husmanden på a. Da ho gjekk spol a om á fá kámmá att om tissdan át vukkuinn.

Husmanden var settainn på ve'kassa og póns læng ætte at ho ha ferre: Ei són ong og pen veitj ska da 'tj tróng og sett ni blankbygden og lang-sammas. Da va det likar at ho flóttá át Mássáhauga og vart samboar. For det e med lang-somheiten som med aillt ainna, - dele 'n det på to sá bli det bærre hælta på kvar.

Og sá skrinng som både ho og Husmanden e, sá rókk sængbænken te át bægge to om 'n bli ut-drigge ei æln. Sea lyt det vel sláas ti e par spikra borti kammersvæggen sápass at ho kainn fá hæng frá sæ kápa og stakken. - Husmanden vart rættle oppliva der 'n satt på ve'kassa. - Med ein sambo-ar i husám kuinn det bli bákká e go'brød át stor-hæljáam. Og 'n fekk hjælp te á drággá slipstein og gjektmaskina når det trángtes. Kalt om neiten bli det óg når 'n lyt sávvá elein. For skinnfeilln som Husmanden kjóft i Varmdalstrøn i netten triog-trædve ha vertte både snauslette og mátt-éte. Og einn kerr fólk ska kóp og glan når Husmanden kjæm i leistainn gjænnom Sjøbygda med sambo-ara sinn. Men det kainn várrá te pass át dæm.

Husmanden ha sli frá sæ gammeldainsen ni blankbygden foreløbig. For når fórtja frá Herredshuset kjæm att om tissdan skal det bli snakka aillvor med a. For són som ho-der grov og frággá sá e d'tj snakk om ainna einn at ho ha skjett sæ mán ti Husmanden.

KONGEBREVET

«Vi Carl Johan af Guds Naade...»

Utlånt av Kåre Moen.

Kåre Moens forfedre eide Moen Gård i mange generasjoner. Da hans tipp tipp oldefar, Knud Haldorsen Moen, f. 1755, døde i 1855 søkte hans enke Guru Olsdatter om å få sitte i uskiftet bo. Som vi ser så var en slik sak noe som måtte behandles og avgjøres på høyeste nivå. Guru Olsdatter fikk sin søknad innvilget på de vilkår at barna var enige i dette, og at hun ellers måtte «blive hensiddende saalænge hun i eenlig Stand forbliver».

10 Specidaler måtte hun punge ut med for Kongebrevet som for øvrig ikke hadde så mye for seg. For Guru Olsdatter ble ikke «hensiddende i eenlig Stand» så lenge. Allerede året etterpå giftet den 51 år gamle enka om seg med en 20 år yngre klæbygg. Guru Olsdatter døde i 1875, 103 år gammel.

Vi Carl Johan,
af Guds Naade Konge til Sverige
og Norge, de Gothers og Wendes;
Gjøre vittenhed: At Vi, efter Gure Olsdatters
Enke efter afgangne Gaardmand Knud Haldorsen
af Gaarden Alben i Høbae Thingaa, Niinda
Fogden, Sindre Torkhens, Amt, Hendes
gjorte Ansøgning og Begjering, ^{herom iindsendt}
bevilget og tilladt, ^{herom iindsendt} har
at hun, efter sin ved Fæden afgangne Alder, den
nysævnede Knud Haldorsen
Inaa, foruden Pættens Middels Forsyning, Registrering
og Vurdering efter Loven, med fulledt sammenvalde
umyndige Børn i uskiftet Boe blev hensiddende,
saalænge hun i eenlig Stand forbliver, og Myndige
og Mindrearsede demselv ere. ^{herom iindsendt}
Og om hun imidlertid skulde blive til Fæds at
skifte og dele, maa hun med Samfundet slutte en
Skifte = Forhandling om den Arv, som bemeldte
hendes Børn efter nysævnede dres ved Fæden
afgaende Fæder

keünne tilkomme, særlig som huan
den lit Børnenes Gavn bedst keünne forenes, foruden
Rettens Middels Overværelse eller vidne Registrering
og Virkning efter Loven; Dog have keünste Sam-
fundet et skriftlig Document demom at forfatte,
som billigt kan vare og de i Fremtiden, naar de komme
i myndig Stand, trægte at keünne forsvare. Og ville
Vi derhos meddigot have befaleit dem, som gulle Skifte
i saa Maade forfatte, at i de alle Maader holdt sig
Lovens og Anordningerne samt i Sandhed Forsordningen
af 23de August 1793 iunderdanigot efterrettelig, hvilket
og skal ske af den Overighed og Rettens Betjent, som
det ellers keünde tilkomme samme Skifte at forvalte,
forsaaend disse dem angaar, i hvis Rettighed dog
Intet derfor skal afgaae.

Frobydende Alle og Enhver imod det, som foreskrevet
staar, Hindet at gjore.

Givet i Christiania den 1de Marty 1822.

Under Rigets Segl.

(Det norske Jaar.)

Efter Hans Majestæts Kongens meddigote Befaling

Joh: Auefærdels

Jonn Callis Wedelfarsøng Tærchor.

Tirke Majest. Hasling.

—
Balt
Betalt med 10 Speciedalere.
Lennel

NIDAROS

TRONDHJEMS MORGENAVIS

Dagutgaven »NIDAROS»
koster kr. 24.00 pr. aar, 8.00 pr. kvartal

Lørdag den 6. september 1924.

Mindreutgaven «TRØNDELAGEN»
koster kr. 8.00 pr. aar, 2.00 pr. kvartal.

Den provisoriske utbygning av Hyttefossen.

Sprengningsarbeidene i selve tunnelen begynt.

Arbeidsstokken i disse dager øket til 200 mann

Arbeidene med den provisoriske utbygning av Hyttefossen skrider raskt frem, nu efter at 5 millioner-lånet er ordnet, forteller overingeniør *Henmo* på

Nidaros henvendelse. Arbeidet er satt igang på den måten at tunnelen, kraftstasjonen og ledningsnettet forberedes samtidig. Med tunnelsprengningen er man nu kommet så langt at man er sågodt som ferdig med de 5 tverrslag og er gått igang med sprengningsarbeidene i selve den 1000 meter lange tunnel, hvis tverrsnitt blir 15 kvadratmeter. Det er nu tatt inn en rekke nye folk ved anlegget, så at man nu har ca. 200 mann beskjeftiget ved Hyttefossen.

Ved Brøttemstangens grunnennemskjæring, hvor arbeidet også skrider jævnt frem er der beskjeftiget 50 mann. Tross den forsinkelse som den midlertidige pengemangel voldte er det meningen å få det provisoriske anlegg ferdig til neste vinter.

Med hensyn til maskinleveransene til kraftstasjonen på Hyttefossen er det ennå ikke tatt nogen avgjørelse. Man har anbudene liggende, og det er sannsynlig at man vil bestemme sig for hvem som skal få leveransene i løpet av neste uke.

FRA «NIDAROS» 1903.

Auktion

over gaards- og kjøreredskaper, landbruksmaskiner, kreaturer m. v.

Tirsdag 22. juni førstk. kl. 11 form. avholdes efter forlangende av Serine Eidstu paa grund av gaardens salg auktion paa Eidstu over gaards- og kjøreredskaper, hakkelsemaskine, høirive, sagindretning, smibælg, endel gagnsbjerk, bord, stoler, senger og sengklær, samt 8 kjør, hvorav flere nybære, 1 okse og 1 kvige.

Kløbu og Tiller lensmandsktr.
12te juli 1920.

(N.A.B.) **Arne Dahlback.**

Sivsko,

0,25—0,30—0,35 pr. Par. Af disse er i Løbet af 1 Aar solgt 2000 Par.

Sivmatter,

68 cm. brede, 0,35 og 0,47 pr. Meter.

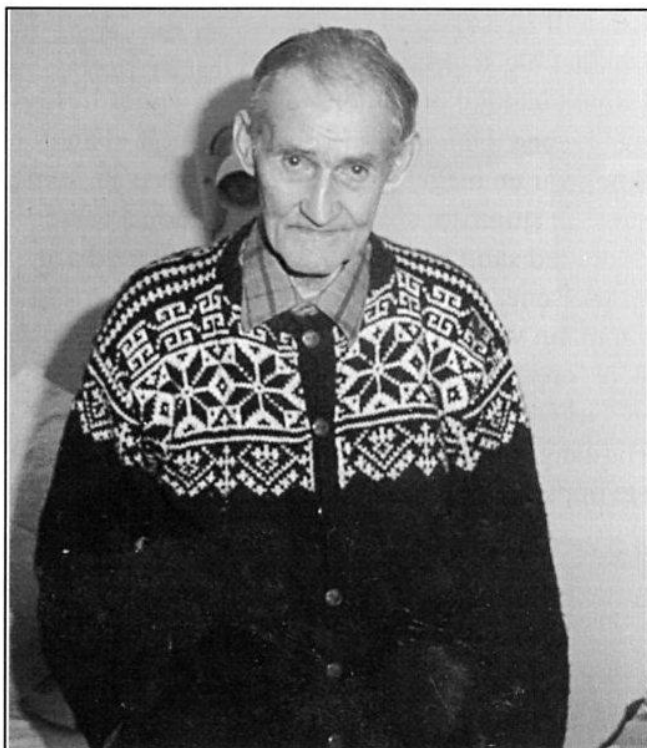
Husflidsudsalget.

Avisutklippene kommer fra
Edvar og Svanhild Tellugen.

KARL ENGUM - VÅR NABO I 12 ÅR

Fortalt av Reidar Forseth.

Som tidligere nevnt, bodde jeg med min familie på Nesset fra 1949 til 1961. En mann som jeg i de åra kom til å sette stor pris på - og respektere høyt - var naboen Karl Engum (f. 1890).

Karl, som var født og oppvokst på Nesset, var framfor alt en stor naturkjenner. Han var ingen kraftkar rent kroppslig. Tvert imot må han vel beskrives som spinkelt bygd og middels høy. Men når det gjaldt å løse praktiske problemer, da overgikk han de fleste i både evne og oppfinnsomhet. Robåten var på den tiden det eneste transportmidlet når noe skulle hentes eller bringes i sommerhalvåret. En gang da Karl hadde bestilt seg et 200 liters oljefat, pønsket jeg nok på hvordan han skulle få dette opp i båten for egen hånd. Men Karl rodde ut til Teigen og etter ei stund var han på vei heimover med oljefatet i båten. Hjemme i Nesset fikk han også lasten i land uten å be om hjelp. Hvordan dette var mulig er fremdeles en gåte for meg.

Men da han en høst skulle frakte et trøskeverk fra Dragstgrenda og til Nesset, kom han og ba meg bli med å hjelpe ham. Bakgrunnen for denne transporten er jeg litt usikker på, men tror at dette

trøskeverket hadde blitt bygget av Ole Målsjøås og at det hadde stått i ner-Nesset mens Trond Hansen bodde der. Og da han flyttet hadde Hans Dragstmo kjøpt det. Nå var også Hans på flyttefot og trøskeverket hadde blitt solgt videre til Karl Engum.

Men hvordan frakte et stort trøskeverk i en robåt? Jeg var ikke særlig «håggå» på oppgaven, det må jeg ærlig tilstå. Dette var som sagt på høsten da vinden på Selbusjøen kan gå ganske stri. Men Karl hadde planen klar: Ved å binde sammen to robåter side ved side skulle dette gå bra, mente han. Som det store natur- og friluftsmennesket han var, hadde han stor respekt for høststormene på sjøen. Men også dette hadde han funnet løsningen på. «Vi lyt pass på og ro milla østa og væsta», sa han. Det vil si at vi måtte passe på når vinden snudde og det for en stund var rolig på sjøen.

Hans Dragstmo hadde lovet å frakte trøskeverket ned til en bergnabb ved sjøen samt hjelpe til med å få det i båten. Og da Karl anså vindforholdene gode, satte vi kurs oppover sjøen. Oppe ved Dragstmoen var Hans på plass med trøskeverket. Det ble lagt planker fra ripe til ripe tvers over de sammenbundne båtene. Og med felles krefter klarte vi å få lasten ombord. Men av båtene stakk det siden bare noen centimeter over vatnet. Ingen av oss kunne svømme, så hvis det hadde kommet et vindkast og fått lasten på gli, så hadde vi vært sjanseløse.

Men vi satte oss i hver sin båt og rodde heimover med hver vår ytteråre. Det var stille på sjøen, så turen gikk jo helt etter kjøperens vurdering av vær og vind. Jeg stusset nok litt på hvordan vi skulle få trøskeverket i land ute ved Nesset. «Vi bikke det åt sjøa», svarte Karl rolig. Og så ble det. Oppfinneren og naturkjenneren Karl Engum ga seg aldri i kast med noe som ikke var godt gjennomtenkt.

MITT FØRSTE KINOBESØK

Av Borghild Grendstad

Jeg er litt usikker på om dette var i 1924 eller året etter. Antagelig var det i 1925 fordi min bror Tore, som ble født på desember i førstnevnte år, var så liten at Oline Storvold hadde problemer med å delta på denne begivenheten.

Stumfilmen hadde kommet til Norge adskillige år tidligere, men her i Klæbu hadde vi bare hørt snakk om dette merkelige som kaltes for «levende fotografiske bilder». Men nå skulle filmen «Fante-Ane» vises i gamle Ljosheim som lå mellom Husby og Eidstu.

Jeg var bare tenåringsjenta den gang, men husker at dette var det store samtaleemnet i bygda. Far hadde et flyttbart sagbruk og Ola Bjørklimark, f. 1889, var mye med ham på arbeid. Av den grunn kom han til å være en hel del på Storvollen. Da filmen «Fante-Ane» var på trappene husker jeg

Ola sa at «no bli det storgalla her i bygden». Og «storgalla» ble det. Folk kom i store flokker til gamle Ljosheim. Dette var på vinteren, og vi fra Storvollen fulgte snarveien opp gjennom dalen til Eidstu.

Lokalet ble stappende fullt av folk.

Filmen handlet om ei taterjente og hennes livsløp og skjebne. Det eneste jeg husker var at «Fante-Ane» var en meget vakker jente. Det var jo, som sagt, en stumfilm slik at det gjaldt både å følge godt med samt bruke fantasien for å få med seg hendelsene.

En mann ved navn Breistein spilte fiolin under hele forestillingen. Senere kom filmen «Glåmdalsbruden» og «Brudeferden i Hardanger» til bygda. Men da hadde nok det verste oppstyret lagt seg.

SAGN FRA KLÆBU

Av Signy Gausen.

Dette sagnet ble fortalt meg av Serine Storsve (f. 1906).

I Vassfjellet skal det ligge ei sølvgruve. Malmen ble frakta ned til Målsjøen der det i dag fremdeles er rester igjen av ei gammel steinbru over sjøen. Videre ble den frakta ned til Hyttfossen. En gang i ufredstider ble gruva spikra igjen og skjult. En gutt fra Målsjøen, som langt senere gjette krøttera i Vassfjellet, hadde tråkka igjennom noe gammelt treverk og mente at han hadde funnet igjen sølvgruva. For å være sikker på å finne igjen plassen hadde han satt inn kniven sin i en trelegg ved siden av.

Dette fortalte han til Ole Høiås (f. 1851) som lovet å bli med ham for å finne den igjen. Men gjettergutten ble syk og døde før det ble noe av med leitinga.

Lershaugene ble holdt for å være det mest sannsynlige stedet. En kramkar, Finn-Johan (også kalt kostkallen) hadde hørt snakk om sølvgruva i Vassfjellet, og lette etter den i mange år.

Klæbygger har også vært på leiting, men uten å finne noe.

Historielaget ønsker alle sine lesere en
God Jul og et Godt Nytt Tusenår

KONFIRMANTER I 1929

For 70 år siden ble 28 ungdommer konfirmert i Klæbu kirke av presten Anders Ferdinand Andersen Sunde. Konfirmasjonsdagen var på høsten, nærmere bestemt den 29. september.

Disse ble konfirmert:

Sigrid Storvold
Ingeborg Fosseide
Hjørdis Charlotte Johnsen
Margot Borgen
Olga Lovise Holm
Harald Torvmark
Asbjørn Aune

Harald Hegstad
Olav Aas
Torbjørn Helge Bostad
Johan Berg
Kaare Rønningen
Sigvart Sture Hervik
Peder Tulluan

Gudrun Hagen
Karen Hallan
Ingrid Renaa
Gudrun Viken
Kolbjørn Ulstad
Geirmund Ulstad
Johannes Borgen

Bernt Solhaug
Klaus Varmdal
Arne Lettingvold
Kristian Eggen
Jakob Storø
Øivind Ingmar Hansen
Sverre Indseth

ÅRHUNDRETS SISTE

I Menighetsbladet kan vi lese at 50 ungdommer ble konfirmert i Klæbu kirke den 29. og 30. mai i år av prest Steinar Skomedal. Dette var vårt århundres siste konfirmasjon. - Men hvordan så det ut i 1899?

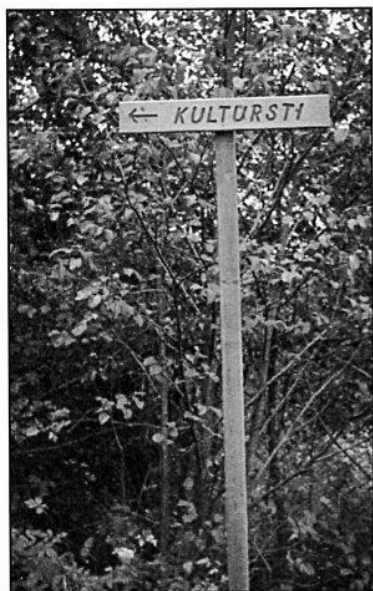
- Jo, det var 17 konfirmanter det året. 14 gutter og 3 jenter. Konfirmasjonsdagen var på høsten, og prest i Klæbu den gang var Oluf Emil Helland. Til tross for at det er hundre år siden, vil sikkert mange klæbygger kjenne igjen navnet til foreldre, besteforeldre blant konfirmanter fra 1899.

Disse ble konfirmert:

Ole Jakobsen Nordseth
Ments Andreassen Skjetne
Johan Gunneiussen Lyskletttrø
Johannes Nilsen Forshovedtrø
Peder Olsen Sæther
Bernt Pedersen
Lars Larsen Forseth
Olga Gjertine Pedersdatter

Marie Ingebrigtsdatter
Ole Olsen Holten
Arnt Pedersen Dragsten
Iver Bjørnsen Eidstu
Johan Sivertsen Løftamo
Ole Johnsen Bromstad
Sivert Johnsen Thanem
Peder Pedersen Tellugen
Oline Lovise Johansdatter

VANDRING I NESSENMARKA

Søndag den 19. september gjorde Historielagets styre en prøvemarsj langs den nå rydda og skilta stien mellom Nesset og Merkesbekken. En særskilt invitasjon hadde gått ut til sjøbyggene, og sammenlagt var det omkring 25 personer som møttes kl. 12.00 oppe ved Gråsteinsmyra.

marka. Været var det beste tenkelige - sol og passe varmt. Ved hvert skilt ble det en liten pause for informasjon samt råd og tips fra deltakerne om hva som eventuelt burde endres eller kompletteres.

Vel inne ved Merkesbekken kom det naturlige ønsket om at selbyggene måtte merke opp stien videre inn til Dragstmoen. Ferdselsåra er jo der, så det vil sikkert ikke møte noen problemer.

Etter en kort orientering startet den 3 kilometer lange vandringen innover

Historielagets leder; Lars Braa, vil med det første ta kontakt med sin kollega i Selbu om dette.

Oppe ved Gauphaugen, med utsikt inn i Dragstgrenda, ble det kaffepause på heimvegen. Alle var enige i at det hadde vært en fin dag i flott natur. - Hva som nå står igjen av prosjektets første del er å fylle den flotte info-tavla med kart og andre nødvendige opplysninger til våre turgåere.

MEN HVEM HAR LAGET DE FLOTTE SKILTENE?

Det er det mange som både har ringt og kommet og spurt om.

Og svaret er: Alt-mulig-mannen Per Magne Dragsten.

Han har også stått for utformingen av selve info-tavla. Etter hvert vil det nok bli nødvendig å komplettere både skilt og annen informasjon.

Noe av dette vil skje i løpet av høsten.

**Gi Historiebladet og/eller «2000-årskalenderen»
som julegave til slekt og venner i og utenfor bygda.**

SJØBYGDA PÅ 1920 OG 30-TALLET

Fortalt av Kai Sørum.

Jeg vokste opp hos min tante og onkel på Brøttem fra jeg var i 7-årsalderen. Og sjøbygg ble jeg siden, helt til alder og helse krevde en mer tilrettelagt boform i sentrum. I dag, etter passerte 85 år, tenker jeg ofte tilbake på 1920-30-årene. Ikke minst på hvor mye som er blitt forandret, men også på hvor mye som er på vei inn i glemmeboka.

Bildet er fra 1928 og tatt i forbindelse med skuddårsfesten.

Foran fra venstre: Reidar K. Grendstad, ukjent, Olaf Berg med trekkspillet. Bakre rekke: Anna Berg, Eskild Bjørklimark, John Aas, Klaus Brøttem, Ingebjørg Aas, Jon Solhaug med kanne., Martin Solhaug, Marta Stokke og Berit Stjern Gellein.

Fornøyselsene var enkle, men behovet av å treffes var stort. Og samholdet mellom menneskene i Sjøbygda husker jeg som enestående. «Kong Sverre» som trafikerte Selbusjøen, var det store trekkplasteret på helgene sommers dag. Den la til ved Brøttemstangen og dit kom unge og gamle i store hoper. Noen eide vel kanskje en sykkel, men mesteparten forflyttet seg til fots. Båttrafikken startet rundt pinse. Til den helga var det tradisjon å «brenne pinstirøyk» i Moåm. Moan er strekningen mellom Sjøen skole og hjemmet til Roll Moa (Brøttemsmo/Fosshode). Det som i dag er dyrka åkermark, var den gang bevokst med tett barskog. Omtrent rett over for innfarten til Bergsli tok man av for å komme til «festplassen».

Inne ved åskanten fans ei hvelva slette som fikk tjene som fotballbane. Det hendte også at det ble

danset der. Klaus Brøttem døpte plassen til Gryta, og det fikk den hete så lenge den var i bruk. Det var på denne arenaen som jeg for første gangen våget med ut på dansegulvet. Hvordan jeg hadde lært meg dansens edle kunst, husker jeg ikke. Men jeg var bare unggutten da Martha Skjenald (Berg) kom og purret meg ut i forbindelse med «pinstirøyk» og moro på festplassen Gryta.

Oppe i dagens boligfelt slingret seg en kjørvei som fortsatte utover mot Korsmyra og Litjtjønnå. «Ve'vein» ble den kalt fordi husmennene på Brøttem dro hjem veden sin på støttinger etter denne leia. «Rollbakken» ble brukt til skihopping på vinteren. Den lå omtrent midt i dagens villaområde.

Men sommeren startet med «pinstirøyk» i Moåm. Langt i forveien gikk vi sammen og samlet rask

og granbar til denne begivenheten. Båten «Kong Sverre» startet som regel sesongen til pinse og derfor var det mye folk i farten. Ung og gammel fant veien til Moan. Jeg kan ikke huske at det var noen form for servering eller noe å kjøpe der. Men leker var det, og i disse deltok de voksne sammen med barna. «Tri mann i vind'» var en svært populær lek, husker jeg.

Olaf Berg, f. 1900, hadde trekkspill og sto for en viktig del av underholdningen. Det var mye ungdom i Sjøbygda på den tiden. Til Moan kom det ofte folk fra Hyttefossen for å more seg. Og alle var like velkommen. Når det gjaldt fotball så klarte man naturligvis ikke å få til fulltallige lag. Man fikk nøye seg med at det var like mange på hver side. Siden kunne Ole og Bjarne Grendstadbakk, Lysgårdkarene, Paul Renå, Klaus Brøttem, Johan Berg og guttene fra Solhaugen med flere kappes om å få fotballen inn mellom stauene som markerte mål.

Når «Pinstirøyken» hadde sloknet, dro man gjerne ned til Anna og Bernhard Bergs låve og fortsatte dansen. Men det var ikke bare i pinsa som folk samlet seg ved Gryta i Moåm. På heimvei fra Brøttemstangen og «Kong Sverre», men også ellers i helgene ble det gjort opp bål der, danset eller sett på en fotballkamp mellom lokale aktører.

Rundt 1930 startet Klaus Brøttem oppdyrking i Moåm. Arnt Engum, f. 1896, ble leid til å hogge ned skogen. Etterpå startet slitet med å fjerne stubbene. På den tiden fantes ikke bulldosere, så det var bare kroppskreftene å ty til i slikt arbeid. Det var Anton Lysgård og sønnene Arthur og Oskar som stod for den bedriften. Jeg husker at Anton brukte en stubbryter med handvinsje på.

Da jorda omsider skulle pløy-
es, kom Clas Storler med sin
traktor og tok seg av dette. Jeg
var bare unggutten da jeg var
med i Moåm. Men jeg husker
at Peder Ramlo var den som
hang i plogskaftene mens
Storler brummet foran med
traktoren. Selv gikk jeg med hakke og grev og
ryddet bort lyng, torv og røtter foran plogen.

I forbindelse med tunnelbygget mellom
Grendstad og Svean, kom det mye arbeidsfolk fra
andre bygder. Mange av disses var ungarer og
ble innlosjert på Teigen, dagens bygde-
museum. Denne boformen var en midlertidig
ordning i påvente av at brakkene ved Korsmoen
skulle bli ferdige. Det var vel ikke fritt for at vi
sjøbygger betraktet disse utabygdes karene med
både mistenksomhet og nyfiken interesse da de
kom. Men de var staute folk alle sammen. Noen
av dem hadde en fiolin eller annet instrument
med seg, slik at de spilte og sang en hel del på
fritiden. Men litt kjedelig ble det nok, for jeg tror
det ble holdt en viss avstand fra vår side inntil vi
hadde lært dem å kjenne. Men karene på Teigen
fant på råd. De samlet seg i tog og gikk gjennom
Sjøbygda. De som hadde instrumenter spilte.
Andre hadde funnet seg blikkbokser som de slo
på. Og så sang de. Jeg vil huske at dette artige
påfunnet ble mottatt med glade miner av alle.
Mange av disse utabygdes karene bosatte seg i
bygda for godt. Av de som leser dette finnes det
sikkert barnebarn som har hørt bestefar fortelle
om da han som ung kom til Sjøbygda i Klæbu og
fikk seg arbeid i tunnelbygget ved Grendstad.

**Takk sambygdinger, for all
velvilje og hjelp i forbindelse med
stoff, tips, utlån av bilder m.m.
til årets Historieblad.**

Vi i redaksjonen.

HISTORIEN OM JO (JON) FOSSHAUE

Av Simen Tanemsmo

Jo ble født i 1852 på Hyttsagen, men forpaktet i sin krafts dager småbruket Fosshaue (Fosshode) ved Fjæremsfossen. - På gamle dager flyttet han tilbake til Hyttsagen og bodde sammen med sin bror Guldbland. Jo døde i 1939.

Som ung var jeg mye i Fosshaue. Jo hadde sikkert blitt rammet av polio som barn, for han hadde en stor kul på høyre side av ryggen. Selv forklarte han dette med at han var ment til menneske, men ble til en dromedar. - Bena hadde nok også fått seg en knekk for han måtte bruke to staver for å ta seg frem. Til tross for sitt handikap var han allikevel litt av en kraftkar. Dessuten var han en meget oppfinnsom mann både når det gjaldt praktiske ting og når han fikk bruke fantasien. Mange ville ha det til at Jo var en skrønemaker, men så var ikke tilfelle. Imidlertid var han full av historier som var mer eller mindre sannferdige. Men disse handlet aldri om noe som gikk ut over enkeltpersoner. Småbruket Fosshaue lå svært bratt og ulendt til ute i bakkene mot elva. Og veien dit var ingen autostrada presis. Den tok av nedenfor Tanemskrysset på Flatinn og fortsatte over Haldflata, forbi Pænghauan der det visstnok skal ha blitt funnet noen mynter i gamle gravhauger en gang. Videre bar det over husmannsplassen Fosshautrøa. Veien var bare to hjulspor, og kom man med hest og vogn så gjaldt det å holde seg godt fast for ikke å bli kastet av i alle hompene nedover mot Saldalen og Killinghaugen. Til sist stupte veien ned mot gården og svingte inn på tunet mellom stallen og stua. Da var det godt å komme seg av.

Jo hadde en hest og noen kyr, men melka kjøpte han. Dette forklarte han med at kyrne i Fosshaue «melket bare rømme». Jo var ugift, men hadde en husholderske som hette Lina. Hun var ganske så omfangsrik og gikk til daglig under navnet «diger-Lina». Hun laget god mat så framtidig hun hadde

råvarer å ta av. Jo handlet mye hos Alfarnes på Heimdal. Han var glad i fisk og kjøpte gjerne ugur (uer), men fisken ble ofte liggende igjen i vogna så lenge at vi kjente lukta av den langt oppover bakkene. Så det var ikke alltid så enkelt for Lina å få til god mat.

Men Jo måtte ha hatt god fordøyelse for alt gikk ned på høykant. Han rensket aldri fisken og brukte heller ikke kniv og gaffel. Han satt med hodet på skakke og puttet fisk i munnen med hendene. Og beina kom ut så reine som om de hadde vært vasket.

- Jeg husker en dag jeg var der og Jo satt og spiste fisk. Katta hoppet opp på bordet og ville smake, men Jo skjøv den til side og sa: «Pass dæ, pis, så du itj bli med».

Ellers så var det vel ikke så mange som ville dele middagen hans. «Æ forstår itj at de itj ét fesk», sa han når folk var i Fosshaue for å hjelpe ham med et eller annet, men takket nei til å spise middag. Jo hadde bare ei tann, men den ville han beholde. Det var ei øyentann, forklarte han, med røtter bak øyet. Diger-Lina bakte brød, og de var store og svære. Da de ikke hadde brødfjøl i Fosshaue, tok Jo kaka i armviken og skar digre skiver som han smurte svartsirup på. Siden gomla og åt han så det var en fryd. Lina kokte også gomme og møssmør. Da holdt hun til ute i størhuset, og jeg husker at Jo ofte satt der, med sin nesedråpe, og rørte i gryta.

Huset i Fosshaue var ganske stort. Det hadde to etasjer. Nede var det gang, kjøkken og kammers. Jo sov i kammerset som var et laboratorium av glass og instrumenter. Blant annet hadde han ei heimlaga giktmaskin der. Senga han lå i var så kort at han satt og sov. For å komme seg opp av den hadde han festa et sengband i veggen. Jo brukte skråtobakk som han også la inn før han gikk til sengs.

Dette førte til at han måtte opp og spytte om nat- ta. Men som den oppfinnsomme karen han var, hadde han løst dette problemet. Fra senga og ned til ei bøtte på gulvet hadde han montert ei renne der det siden rann en brun bekk.

Til Fosshaue hørte litt åkermark, men Jo hadde, på grunn av sitt handikapp, store vanskeligheter med å spre utover frauen. Dette løste han ved å kjøre ut gjødsla om høsten og legge den i små hauger. Ved hjelp av planker som han satte grove pinner under, konstruerte han en spreder. Når våren kom festet han denne oppfinningen til skjæker og spente for hesten som siden dro den frem og tilbake over gjødselhaugene. Dette hjelpemid- let kalte han for «Snåpa». Hesten til Jo hette «Tusenkroningen» og var ifølge eieren ikke hvil- ken drager som helst. Av den sorten fantes det bare to i hele verden, forklarte han. Den ene had- de som sagt adresse Fosshaue og den andre eides av den russiske tsar.

Jo var i forkant på mange måter. Blant annet gjorde han en modell til sjølmating for sagbruk. Men denne ideen fikk han ingen glede av fordi noen stjal den fra ham. Den første gangbrua over Springfossen var også hans verk.

Jo var ingen «mårråsfuggel». Skulle jeg dit for å hjelpe ham med ett eller annet, så fikk jeg gjerne beskjed om ikke å komme så tidlig. Og det var

greit. Han hadde også en spesiell måte å hilse på. Var det pent vær så sa han «god dag», ellers ble det bare «dag».

En sommer hadde en av kyrne i Fosshaue strøket med. Jo skjønnte ikke årsaken til dette og ville derfor obdusere kua. Jeg og en kamerat som het Bjarne Lorentsen fikk i oppgave å frakte kua opp til en haug ovafor gården. Det var godt og varmt så det ble ingen hyggelig jobb. Vi måtte ha bind for munnen for å klare det hele. Etter en tid fikk vi beskjed om å grave ned kua i skråningen mot elva. Men hvorvidt den ble obdusert først skal være usagt. I forbindelse med utbyggingen av stasjonen i Fjæremsfossen mange år senere, fant jeg beinrester i jorda etter denne kua.

Da Jo på gamle dager flyttet tilbake til Hyttfossen, holdt han auksjon i Fosshaue. Det kom mye folk og Jo gikk omkring og håndhilste alle: «Velkommen til gaveauksjon». Lensmannen skjøttet auksjonen. En støtting fikk imidlertid ikke en eneste kjøper. Dette syntes lensmannen var for dårlig. Til sist spurte han Guldbrand, bror til Jo, om ikke han trengte en støtting. «Nei», sa han, «for dinn her hørre mæ sjøl te».

Etterpå fortalte folk som var tilstede at så mor- somt som på auksjonen i Fosshaue hadde de ikke hatt det på år og dag. Og den som hadde lært Jo å kjenne, tviler ikke på det.

**ALLTING FORANDRES;
INTET BESTÅR**
Pythagoras

*Historiebladet distribueres gratis til alle
medlemmer samt ved dørsalg.
Bladet er også utlagt for salg i Klæbu
Sparebank.*

**KLÆBU HISTORIELAGS KALENDER
FINNES KUN I 500 EKSEMPLARER.**

- VÆR DERFOR TIDLIG UTE.

Kokoppe-Indpodnings-Attest.

{ Denne Attest, som skal meddeles uden Betaling, bør forevises vedkommende Sognepræst inden 6 Uger efter Modtagelsen. }

Karen Pedersdatter Osen
født i Klæbo af Forældrene Inderst Peder

Halvorsen og Kone Gjertrud Arntsdtr. og boende i samme Sogn
1/4 Aar gammel, er af mig Underskrevne, Aar 1861 den 24^{de}
Juli indpodet med Kokopper. Ved nøiagtig Eftersyn
imellem den 7de og 9de Dag efter Indpodningen har jeg fundet
alle de Tegn, som vise dem at være de ægte Kokopper: de vare
nemlig hele og ubeskadigede, opfyldte med en klar Vædske i
Midten nedtrykkede, og omgivne med en rød Cirkel; Bemeldte
Karen har da ordentlig gennemgaaet de
ægte Kokopper, som beskytte for Børnekopper; hvilket herved,
paa Ære og Samvittighed, bevidnes af

Forsatte den 21 December Aar 1861.

Marie Pedersen

Denne Attest er mig forevist den 7de Januar 1862

T. Angell Sognepræst til Klæbo

Da kopien er noe utydelig, gjengis den her:

KOKOPPE-INDPODINGS ATTEST

Denne Attest, som skal meddeles uden Betaling, bør forevises vedkommende Sognepræst inden 6 Uger efter Modtagelsen.

Karen Pedersdatter Osen født i Klæbo af Forældrene Inderst Peder Halvorsen og Kone Gjertrud Arntsdtr. og boende i samme Sogn, 1/4 Aar gammel, er af mig Underskrevne, Aar 1861 den 24 - Juli indpodet med Kokopper.

Ved nøiagtig Eftersyn mellom deen 7- og 9-Dag efter Indpodningen har jeg fundet alle Tegn, som vise dem være de ægte Kokopper; de vare nemlig hele og ubeskadigede, og omgivne med en rød Cirkel; Bemeldte Karen har da ordentlig gjennomgaaet de ægte Kokopper, som beskytte for Børnekopper; hvilket herved, paa Ære og Samvittighed, bevidnes af

Forseth den 21. December Aar 1861
Marie Pedersen

Denne Attest er mig forevist den 7 - Januar 1862.
T. Angell, Sognepræst i Klæbo.

EN TRO TJENER

Av John Lium.

*Denne historien ble meg fortalt av min far,
Torbjørn Lium, f. 1890.*

Stavlund søndre.

Han hette Erik, men ble av enkelte kalt for gammel-Erik. Han var født først på 1800-tallet og oppvokst på Lesja. På den tiden var det ikke alle som «slapp fram for presten» da de skulle konfirmeres. De som hadde for dårlige kunnskaper ble «attvende» (gudbrandsdalsdialekt) og måtte gå om året etter. Mange måtte gå om i flere år. For de som ikke var konfirmerte fikk heller ikke gifte seg på den tiden.

Erik tilhørte ikke de gløgge. Så han var av de som ble «attvende». Hvor mange ganger han måtte gå om vites ikke. Men selv fortalte han at han ble konfirmert til sist ved at han «gikk i presteengene og vatne». Det vil si at han fikk seg arbeid hos presten. Der gikk han og vatna jordene på prestegården.

Lesja er - som vi vet - et av de tørrste stedene i landet, slik at vatning av veksten var brukt i alle tider. Bekker ble ledet ut over jordene og siden i små grøfter. Siden gikk de med ei «skvettrukku» og skvetta vatn utover åkrene.

Dette arbeidet måtte gjøres på natta da det ikke dampet bort så fort. Så Erik gikk på prestens jorder med «skvettrukku» hver natt en hel sommer, og dermed ble han konfirmert.

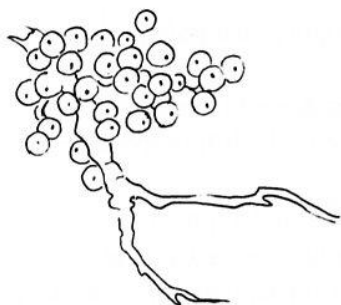
Etterpå reiste han ut på arbeid. Han fikk jobb som skyssgutt på Hjerkin Fjellstue og ble der i mange år.

Det var ikke bestandig at

det var godvær da han måtte ut å kjøre fra Hjerkin og til Fokkstua eller Kongsvoll, så Erik ble budd mange strie arbeidsdager.

Etter 12 år flytta han til Kongsvoll. Hvor lenge han arbeidet der, vites ikke. Men etter en tid kom han til Rennebu og tok seg arbeid som dreng på gården Grendal. Da gårdsfolket Randi og Tore Grendal senere flyttet til Hoeggen på Strinda, fulgte Erik med. I 1891 kjøpte de gården Stavlund søndre i Klæbu og flyttet dit. Erik fulgte fremdeles med, men nå var han blitt en gammel mann. For det meste sto han i vedskjulet og hogg ved. Der endte han også sine dager. Han døde ved hoggstabben, mange og nitti år gammel. Eksakt hvor gammel han var, var det ingen som viste. Ikke han selv heller.

Erik var en trofast tjener. Det sies at han hadde en veldig fin og god sangstemme. Når han sang hørte folk ham på lange avstander. I Stavlund fantes det før i tiden en hoppbakke som ble kalt Erikbakken. Den hadde fått sitt navn etter den trofaste drengen fra Lesja.

De fleste som lever sitt liv her på jord
de etterlater seg ikke varige spor,
slik som Gammelrogna i hagen vår
som har fulgt slekta gjennom hundre år.
Mens generasjoner har skifta og tider gått hen
har roгна felt tårer og delt gleder med dem.

Sagnet sier - hun var engang en kvist
som slang ut i gården - men den spirte visst.
Noen forbarma seg, stakk den i jord
og kvisten fikk rot og den «vaks» og ble stor.
Den ble ikke alene det ble hele fem
stammer som vokste og pryda vårt hjem.

Om våren den spirer, den grønnes og gror
mot en sommer da den står som en brud i sitt flor.
Og mot høsten den rødmer tålmodig og tung,
den fullbyrder sitt svangerskap som den var ung.
Om høststormen prøver sine vildeste krefter
står roгна standhaftig, den gir ikke efter.

Og mellom dens grener er yrende liv
der himmelens fugler har sitt tidsfordriv.
Om våren de synger med lokkende toner,
der bygger de rede når de har fått koner.
Der lever de livet, der klekker de unger,
der synges et kor under flerstemte tunger.

Når høstløvet gulner og faller mot jord
står roгна med bær som en diende mor,
et forråd av mat til den sultende skare
av fugler som nå gjør seg klar til å fare.
Og når vinteren legger sitt snehvite teppe
ser vi stjerner av solv i det glitrende dekke.

Nå er roгна blitt gammel mørken og grå,
hver vår er vi spent om vi livstegn får sjå.
Men fortsatt den spirer om sen den er blitt,
til sommeren vil den enda kle seg i hvitt.
Det vil fortsatt bli vår - men ikke den samme -
når livet har slokna i roгна sin stamme.

Gammelrogna

Av Reidun Ræder Svaan

SOMMEREN MED HAUINN

Av Svein Arne Fossbakken.

Det var om våren i 1961 jeg kom flyttende til Klæbu. Foreldrene mine tok da til som forpaktere på gården Haugum, eller Hauom som det het i dagligtalen. For en elleveåring, som helst ikke ville flytte, var det både spennende og skremmende å skulle møte ei helt ny bygd hvor alt var ukjent. Men vi ble svært godt mottatt så overgangen gikk greit.

Den første som møtte oss var kårkaill'n på Hauom, Ole O. Haugum, eller Hauinn som bygdefolket kalte ham. Denne Hauinn var

ingen hvem som helst og han skulle vise seg å bli et interessant bekjentskap.

Han var født i 1882 som den eldste i en søskenflokk på 7. Da han fra fødselen av var eslet til å bli bonde, var det ikke aktuelt å reise ut i verden for å skaffe seg levebrød. Så hans liv ble gården, skogen og, ikke minst, hester. Hesten var den gang et viktig arbeidsredskap og en god arbeidskamerat og hans hesteinteresse og arbeid med hester var viden kjent. Dessuten var han også en dreven hestehandler. Det var ikke uvanlig at han hadde kjøpt umulige trollhester for en billig penge og med dressur og egne knep fått til brukbare arbeidshester av dem.

Han ble aldri gift og forklarte det med at det var kjerringer nok på gården. Ei dominerende mor og fire ugifte søstre, som han omtalte som «førkjåinn», syntes han vel ikke var noe godt selskap for ei «nykånnå».

Opp gjennom åra hadde det vært populært for guttunger i bygda å få være på Hauom. Der fikk de lære alt om bruk av hest og ble tildelt meningsfylte arbeidsoppgaver. Hauinn hadde et eget lag med gutter. Han var kamerat samtidig som

det nok sto en viss respekt av ham. Dessuten var kjøkkenet på Hauom kjent for å ha mye og god mat.

Personlig ble jeg fort kjent med Hauinn. Jeg hadde vel knapt nok kommet til gårds før han kom ruslende og kunngjorde: «Du får vørrå me' åt stailla». Det var om å gjøre at jeg fra første dag ble kjent med hestene. På stallen sto to svarte, kraftige arbeidshester. Her fikk jeg detaljert kunnskap om personlighet, lynne og nykker til den enkelte og hvordan de skulle ha sin individuelle håndtering. Et par dager etterpå var det klart for kjøreopplæring. Vogn ble spent for og det bar bortover veien forbi kirka. Styring og, ikke minst, hvordan tømmene ble holdt var viktig.

«Det nøtte itj å bærre sett med taumainn slapt imeillom fengrām. Det e' bærre kjærringå som kjøre sålles. Nei, du må heill ti dæm så sòn, åsså må du stram dæm såpass at hæsten skjønne at det e' du som styre.» Det ble en lærerik kjøretime og flere fulgte. Svennestykket, som min far ikke var så glad for, kom da han spente for høyvogna og sa: «Du får kjør opp låvbrua så du kainn det te høykjøringa bynnje». Etter det var jeg godkjent, ikke som fullgod hestekar, men som en brukbar kjørekar. Og det var stort for elleveåringen. Hauinn var en stor og kraftig kar sjøl om mye av kroppsvolumet besto av tykke klær og et par skikkelig store sko som var impregnert både med tjære og annet solid stoff. I en alder av 79 år var han fortsatt arbeidsmann. Han spurte pent om å få være med i arbeidet på gården, noe han selv sagt fikk. Far fant stor nytte i denne hjelpa, både på grunn av hans arbeidskapasitet og kunnskap om gården. Noe av jorda på Haugum er veldig bratt og i den tida ble mye av bakkene dyrket. Her hadde han mye å lære bort når det gjaldt manøvrering av slåmaskin og høyllass.

Nå ville han nok også gjerne vise at han var noe til hestekar. Jeg husker spesielt en dag han kjørte slåmaskin nedi en bakketeig som ble kalt Storgrova mens alle vi andre sto og fulgte med. Utpå den bratteste eggen, der andre ville klamre seg til tømmene med begge hender, samla han tømmene mellom knærne og tente pipa mens hestene gikk.

Tobakkspipa var et av varemerkene på Hauinn. Den satt på plass nesten bestandig. Jeg er ikke sikker på om han røykte så mye, men det gikk med mye tobakk og fyrstikker. Den gjengrodde pipa ble stappa med haug på. Når den ble tent var det så gnistfokket sto rundt ham og fyrstikka ble alltid slokt ved å stryke den mot bukselåret. Dette var lenge før røykelovens tid så han var ikke nøye med hvor det ble røkt. Det kunne like gjerne være på låven eller i høykåven i stallen hvor han ofte hvilte middag. Far min, som nødig ville ha gårdsbrann, antydte at det kanskje var litt farefullt med denne pipebruken. Til det svarte han ganske greit: «Nei, det e' itjå fale. Det brinn ailler. Det, ja.»

Han hadde gjerne en fast avslutning på sine utsagn; «Det, ja.» Samtidig snufsa han litt i nasen og med, for meg, ukjente ansiktsmuskler vred han nasen til høyre side.

En jevngammel fetter av meg var lenge hos oss den sommeren og Hauinn tok seg av oss begge både som læremester og kamerat. Han pratet med oss om alt, fortalte gamle historier og om folk i bygda, både døde og levende. Var det en han ikke syntes var noe til kar, uttalte han gjerne: «Hainn e' en tåle (tosk). Hainn skuill ha gått ti stakk.

Det, ja.» Vi guttene var alltid høylydt enige.

Og høylydt måtte man være hvis man ville kommunisere med ham for han var skrekkelig tunghørt. Dette var selvsagt hemmende både for ham selv og andre. Men til tider dro han også nytte av det. Han kunne nemlig være ganske sta, så motargumenter som han ikke likte ble sjelden hørt. Riktignok skaffet han seg høreapparat, men det ble bare sporadisk brukt. Argumentet var at batteriene var så dyre. Han antydte, litt spøkefullt, at disse kunne finansieres ved at folk kunne betale litt til ham for at de slapp å skrike så høyt.

Hauinn hadde nemlig ord på seg for å være gjerrig og at han hadde mye penger. Begge deler var han nokså stolt av. I den sammenheng ga han

meg min første leksjon i privatøkonomi: «Du må ailler gi ut pæng, du må bærre ta inn. Det, ja.» Dette var god og nyttig lærdom, men jeg må tilstå at den ikke er blitt etterlevet fullt ut.

Som regel gikk han med en gammel hatt som bar preg av alder og år og at svettereima hadde lidd overlast. En dag dukket han plutselig opp med ei sixpence-lue som var lappet sammen i alle ender. «Æ tøkt æ mått bruk deinn her ei styinn no så æ får slette a ut. Æ kjøft a tå'm Knut Hjellien for ei kron i nettenfæmårædve»

Sjøl om han var gjerrig, så var det to ting det måtte være nok av. Det var mat og tobakk. På Haugum sto gjestfriheten i høysetet med mye og god mat til en hver traktering. Dette ble holdt i hevd av søstera, Ingeborg (Yjnnbør), som var å regne som en skikkelig god kokk. Nå kunne det vel hende at gjestfriheten, i Hauinn's øyne, kunne ta overhånd. Han fortalte levende om en gang han og et par arbeidskarer kom slitne og sultne heim etter flere dagers arbeid på Brungmarka. Antakelig kom de hjem tidligere enn planlagt for Ingeborg varmet i all hast opp noe saltfisk som ble satt fram på kjøkkenbordet. «Mæn så haul æ at det snakka inni stuggu så æ gjekk inn for å sjå. Der satt det to blankfeite emmisæra å åt steik. Dæm ha te å me' fått blomster på steika. Da vart æ så gærn at æ sopa surfesken n'i golve'. Åsså hogg æ ti nakkskinnet på emmisæram og lengsa dæm ut å jåggå ætte dæm helt framåt kjerskgåla. Tålainn. Ættepå sætt vi oss inni stuggu å åt opp blomstersteika. Det ja.»

Hauinn var glad i mat, mye mat. Det gikk flere historier om hvor mange kjøttkaker eller brødskiver han hadde spist i målet. Han fortalte gjerne disse historiene sjøl og trakk sikkert ikke fra noe særlig. «Æ kjæm ihau en gång, da æ va ong. Æ skuill kjør oppå Brungmarka å vårrå der nå' dåggå. Ho mor ha rusta mæ ut me myttji mat så æ skuill ha hele ti'a. Mæn æ va' no sopinn bestandig. Så æ byinnt å eta da æ kom ni Haugdaln å da æ va oppå toppen på Ståggåinn så ha æ ete opp aillt. Det ja.» Denne sommeren som jeg begynte å fortelle om kom han en dag «tilfeldigvis» innom forpakterboligen i Prestegården mens de spiste slåttegraut. Han ble også bedt inntil bordet, men takket nei da han akkurat hadde spist middag og var så mett. Men etter mye nøding satte han seg ved bordhjørnet og «kuinn vel kanskje

småkkå litte grainn». Og grøten var nok god, for han «småkkå» på tre store tallerkener rømme-graut før han ga seg.

Det hendte rett ofte at magen streiket. Om det hadde med slitasje etter et langt liv med store porsjoner å gjøre eller han hadde noen slags lidelse, vet jeg ikke. Sjøl forklarte han gjerne det med at «førkjåinn» stappa i ham sur middagsmat og dårlig stekt brød. «Dæm gi ihjæl mæ. Dæm sætt kaka 'ni butja på mæ», remjet han mellom oppkastriene så det hørtes helt ned på Strøket. Som nevnt, levde han livet som ungar. Men han hadde sans for damer, om enn på sin egen måte. «Æ såg ei rættele' fin ei oppi Munkgata en gång. Ja, ho va så ovanle' vakker å stasele'. Æ kuinn itj bli mætt tå å sjå på a. Så æ ført ætte a heilt ne'åt Ravnklo'n å bærre såg. Ho ha en slik fasong og et ganglag og så flotte lægge. Ja, det va ailldeles som på ei mærr æ ha en gong.»

«Nidarosen» og Hauinn hørte sammen.

«Nidarosen» var et digert eksemplar av en oljedrevet motor. Flere gårder hadde trøskeverk sammen og når det var tid for trøsking ble trøskeverket og «Nidarosen» fraktet fra gård til gård.

Hauinn var eneveldig maskinist. Det var lite både av elektronikk og automatikk på denne motoren. Det måtte mange manns kraft til å dra den i gang og alle innstillinger berodde på den som håndterte den. Det spørs om ikke denne maskinsjefen bidro til noe grove justeringer for det ble sagt at det til tider var mer arbeid med å få i gang motoren enn det var med selve trøskinga. Enkelte sa også at hvis motoren gikk godt og arbeidet gikk unna så mente maskinisten at det var en ulyd som måtte sjekkes, gjerne med det resultat at alt stoppet. Selv så jeg «Nidarosen» i bruk en gang. Da var

den drivkraft på Haugsaga som lå i dalen nedenfor Husby og var gårdssaga til Haugum. Her var Hauinn sagbas og maskinist. Det ble saget på to sagbenker og fem mann var i arbeid i ei uke.

Også her ble nok mye av tida benyttet til å gjenopplive «Nidarosen». Etter ei ukes arbeid var vel ikke plankestabelen direkte imponerende og hadde nok ikke holdt mål i dagens produktivitetsjag. Men en viss sjarm var det med det og arbeidskarene virket til å ha det moro. Dette var siste gang det ble saget på Haugsaga og med det forsvant denne lille delen av bygdekulturen.

En dag i mars, vinteren etterpå, var Hauinn i Trondheim på vintermartnan, eller hestmartnan. Han handlet ikke hest lenger, men han var der for å studere og prate hest. Om kvelden kom han inn til oss og var i et overlag godt humør. Antakelig hadde det vanket noen kolekvintere hestekarene imellom. Han ble sittende lenge utover kvelden og fortalte gamle historier. Spesielt husker jeg han fortalte om en spissbur, som han kalte Per Just, og som hadde arbeidet på gården. Denne karen var visst opphavet til mye moro og han kunne mange viser. Noen av disse ble gjengitt fra godstolen denne kvelden. Det var eneste gangen jeg hørte Hauinn sang

Natta etterpå fikk han hjerneslag og ble delvis lammet. Han havnet etter dette på aldersheimen og til tross for noe restituering kom han seg aldri på beina igjen. To år senere, våren 1964 åndet han ut.

Et godt stykke Klæbuhistorie ble avsluttet ved Ole O. Haugums død. Bygda mistet en original, en høvding og en hedersmann. Personlig satte jeg stor pris på ham og er takknemlig for den sommeren jeg fikk være hans kamerat og læregutt.

Medlemsavgiften i Klæbu Historielag er kr 80,- for enslig og kr 100,- for familie samt firma/institusjoner. Bankgiro 4358 4716623.

Glem ikke navn og fullstendig adresse på innbetalings-slippen.

Redaksjonen har også fått inn flere gode bidrag til neste års utgave av Historiebladet.

Og vi vet at flere er på vei. Tusen takk sier

Eva, Ingebjørg, Marit, Edvin og Hans Henrik.

VILLMOEN

Bildet er fra omkring 1920.

ÅRSMØTE 2000

*Klæbu Historielag avholder sitt årsmøte den 15. mars
klokka 19.00 i Tanem Grendahus.*

Vanlige årsmøtesaker.